

BIBLIOTEKA
SHTETIT

8 SH-2

8 52

SPIRO
DINAKU

SHKON HAKA TEK I ZOTI

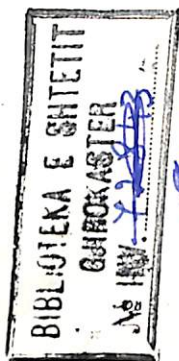
8 SH - 7

52

SPIRO DINAKU

SHKON HAKA TEK I ZOTI

Tregime dhe skica humoristike

2070

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

THONË, MORE MITRO...

Kjo festë bëhej me rastin e ardhjes në fshatin tonë të shokut Vasillaq, bir nga ky fshat, ikur këtu e njëzet e kusur vjet më parë me transferim, në një qytet të Shqipërisë së Mesme, e pastaj në Tiranë.

— Thonë, more Mitro, — foli xha Stefani, — se Vasillaqin, djalin e Nasit, e larguan nga Tirana dhe po e sjellin këtu, në fshatin e tij. Thonë, domethënë në fshatin tonë.

— Çfarë thonë, more Stefan, ai erdhi, ti thua thonë.

— Thonë, — tha prapë xha Stefani, — se e kanë larguar pa dëshirën e tij. Se thonë, ai paska qenë goxha i madh atje, mirëpo thonë...

— Këtu nuk të paskan thënë gjësendi, more Stefan. Ta paskan thënë gabim. Vasillaqi është larguar me dëshirën e tij, për të ardhur këtu, te ne, ku ka lindur dhe është rritur, ku ka gjithë farefisën e tij.

— Thonë se atje ku ke qenë, paska qenë goxha i madh, bile kaq goxha, sa paska pasur edhe automobil.

— Hej, dreq, ç'më gjeti! O po ty, o Stefan, t'u thaftë lëkura e veshit e t'u bëftë opingë, se më hëngre me këto «të thënat». Vasillaqi, more Stefan vëllai, nuk ka punuar kurrë shofer. E more vesh, e mora, thuaj.

— Thonë, more Mitro, se edhe unë e di që nuk është shofer. Po thonë se, vallahi, paska pasur automobil, ashtu si i thonë, de, në dispozicion.

— A, domethënë se edhe këtë me të thënë e paske, — i tha xha Mitroja pak i nevrikosur dhe vuri dorën në vesh. Diçka kërkonte të dëgjonte.

— Po këto saze nga bien kështu?, — pyeti xha Stefani. — Thonë, mos ka ndonjë dasmë në fshat. Mirëpo thonë se sot nuk është as e diel. Se, siç e di edhe ti, o Mitro vëllai, dasmat bëhen vetëm për të diel.

— Çfarë thonë, more Stefan? Dasmë, thotë! S'ka as dasmë dhe as gosti. Nuk e sheh se janë mbledhur dhe presin të vijë Vasillaqi?

— Mirëpo thonë se gruaja nuk i paska ardhur, o Mitro byrazeri. Se thonë, ajo na qenka denbabaden nga kasabaja.

— T'u thaftë koka më keq se të është tharë, more Stefan, hapi sytë dhe shiko! — Dhe bëri me dorë tutje, nga sheshi i fshatit, ku hidhej vallja me def e me qemane. — Nuk e sheh atë nusen që i kanë hedhur dorën vajzat e fshatit dhe e kanë vënë në mes?

— E, po, e shoh, o Mitro.

— E po tani si të thonë, o Stefan?

— Thonë, e pyesin me se erdhi dhe si erdhi xhanëm.

— T'u thaftë byreku në furrë, o Stefan. Oj,

si erdhi, thotë! Po ja, erdhi me këmbët e veta në fshatin e burrit të saj! — Dhe e zuri për dore xha Stefanin. — Hajde të bashkohemi me të tjerët dhe t'i presim si bijtë tanë që i kemi, o Stefan xhani. Hajde, të them!

— Thonë, ashtu do të bëjmë, o Mitro.

— Jo thonë, po eja përpara, se më plase!

Dhe ashtu të zënë dorë për dorë u futën në turmën e njerëzve, ku ziente kënga dhe muhabeti. Pas ca, në tribunën e ngritur enkas për këtë punë, u ngjitën disa shokë: sekretari i byrosë së Partisë të kooperativës sonë, kryetari i kooperativës, disa nga rrethi, kooperativistë të dalluar, bashkë me ta edhe Vasillaqi me nusen dhe djalin e tij të vogël. Edhe prindët e tij, xha Nasi me Dhoksinë, u ngjitën në tribunë.

— Shokë dhe shoqe... — Ishte sekretari i Partisë që filloi të fliste.

— Thonë, — tha prapë xha Stefani, — se më e udhës do të ishte sikur sekretari të thoshte në fillim shoqe dhe pastaj shokë, se është puna e atij emancipikimit.

— Jo more!, — u hodh xha Mitroja. — Ashtu-a, po jo emancipikimit, si e jaratise ti, po emancipimit, si i thuhet.

— E de, mirë, se nuk e navas dot të uruarën.

— ... Jemi mbledhur, — vazhdonte fjalën sekretari i Partisë, — në këtë gëzim për të pritur birin e fshatit tonë, shokun Vasillaq Jota, së bashku me familjen e tij. Ai, si komunist i vërtetë, la zyrën, Tiranën, nuk shikoi rehatinë personale dhe erdhi me gjithë familje këtu, në fshatin e tij, te prindët e tij, që e lindën dhe e rritën.

— Thonë, — tha xha Stefani, — se ky Vasillaqi e bëri si burrat. Jo si ca e ca që shkojnë nga e keqja në fshat dhe kalamanët i lënë në qytet. Dhe mirë thonë se asaj pune i thonë: kokën në qytet dhe këmbët në fshat.

— Ja, kështu të dua, o Stefan, — foli xha Mitroja i gëzuar, — jo me ato thonë e mos thonë.

— Thonë, të paça me ymër të gjatë, o Mitro!, — e uroi xha Stefani shokun e vet.

— Ju falem nderit për pritjen!, — filloi të fliste edhe Vasillaqi. — Kjo më mbush me gëzim dhe më shton vullnetin për punë. Mirë se ju gjeta, të dashur prindër, shokë e shoqe, miq e vëllezër!

— O po shkolla është shkollë, o Stefan! Shiko si flet djali, si bilbili në maj. Jo si ca: ngëk, ngëk; u zë pështyma fytin.

— Po të thashë që në krye të muhabetit, o Mitro, se ai kot nuk ka qenë goxha i madh atje ku ka qenë.

— Mirë se erdhe, o bir!, — e uroi xha Nasi djalin e tij dhe e përqafoi. Edhe nënë Dhoksia ashtu bëri. — Mirë se erdhe, moj nuse! Hajde, nipçe, te babagjyshi. Oh! Oh! Pëllumbi i babagjyshit, përbukuri do t'ia çojmë! — Dhe me shaminë e pastër të xhepit fshiu sytë.

— Thonë se Nasi po qan, o Mitro.

— Prapë thonë, o Stefan?

— Jo, po thonë se po qan vërtet. Pse xhanëm, ë?

— Po janë lotë gëzimi, o Stefan.

— Thonë, more Mitro, se këtu ke të drejtë ti dhe jo unë, më duket.

— Po prapë me ato të «thëna» ti, o Stefan, akoma nuk u binde?

— S'ka më ç'të thonë. Se thonë, një fshat që duket, nuk ka nevojë për kallauz.

— Prapë thonë ti?!

— Më fal, Mitro, harrova për për... për nder. Unë desha të thosha se «thonë» nuk them më.

«DASMA» E NJË TË VDEKURI

Tre vjet më parë, «në moshën më të re», plot nëntëdhjetë e pesë vjeç, duke lënë «një tufë fëmijë», më «të voglin» pesëdhjetë e tre vjeç», xha Timoja i la lamtumirën kësaj bote dhe u nis për në atë tjetrën, ku, sipas papa Jorgos, qenkësh plot rehat dhe tërë qejfe.

— Mos u largo, — më njoftoi ime shoqe në shtëpi, — se je për drekë te likoja i xha Timos. Ka tre vjetët e babait.

— Edhe këta njerëz, nuk janë në vete, — i thashë, — oj, merr burri i botës tridhjetë kile mish, dhe hajdeni, o të mençur, të hani mallin e budallait.

— Të zë e keqja, more burrë, se e kemi ngjitur edhe me shtëpi. Pastaj ata erdhën dhe morën pjata, lugë, pîrunë, sahanë, tepsira, kusira e ç'u duheshin.

— Pse nuk hap një ekspozitë Likoja me orenditë e mbledhura?

Desha, s'desha shkova dhe unë. I ngjatjetova të gjithë. Rreth tridhjetë e kusur vetë rrinin ulur këmbëturqisht në një tënëz, që Likoja e kishte

ndërtuar enkas për këtë «hall». Doni ju që, ndonëse ajo ditë ishte korrik, ndodhi e freskët. Fati i Likos dhe zemra e bardhë e të ndjerit xha Timo, ndryshe nuk kishte tjetër shpjegim, i jepnin udhë kësaj pune plakat andej nga kuzhina.

Pasi u mor aprovimi i dajës, erdhi rakia.

— Ja, mirë se na erdhët, — tha daja. — Timoja t'u ketë lënë uratën çunave, Në dasmë e në gëzime i ardhshim kësaj shtëpie. Në gëzime juve të gjithëve, që i nderuat çunat e Timos me ardhjen tuaj. Tungjatjeta tej e tej!, — tha ai dhe e rrëkëlleu pagurin e rakisë si mik të ngushtë që e kishte atë të uruar ujë tërbimi.

Pas këtij urimi shumë prekës, filluan me radhë urimet, përgëzimet dhe fryrjet e bulçive e të nofullave. Për pak kohë bisedat u prenë dhe pjatat e boshatisura u zëvendësuan nga të tjera plot e përplot. Shishet e rakisë shkonin e vinin si shtëmbat e grave kur vinin për ujë në pusin e fshatit qëmoti. Heshtjen e prishi daja, i cili tha:

— Timoja e kishte qejf këtë të shkretë. Pinte dhe bënte qejf në raki. Apo nuk ia thoshte, more, po bilbil fare!

— Ç'pyet për Timon, — foli një plak tjetër, — dyzet shëndete me raki ka ngritur në dasmën e djalit të Naunit. Na, më plaçin sytë, në ju gënjej. Ore, rrogos i bëri të gjithë. Asnjeri nuk hëngri bukë. Ai po në këmbë se në këmbë mbe-ti. Ja kështu. Epo, gëzuar!, — tha plaku. — Timos t'i vijë dheu i lehtë atje ku ka rënë. Ta kemi me nder, dolli e gani pastë ngaherë!

— Po xha Timoja ka vdekur!, — i thanë plakut. — Harreve zotrote?

— Nuk harrova; or, jo. Po ai është këtu midis nesh. Ja, mu aty ku rri kunati i tij, — domethënë e kishte fjalën për dajën e Likos, — ia dhe rakinë, e ka përpara. Ja, gëzuar, Timo! Ashtu, de. Gëzuar të gjithë, or miq, se po ju thotë Timo-ja.

Ne ngritëm gotat sa për t'u gjetur në punë, pasi e pamë që tjetri kapërceu nga terezia.

— Bre!, — thashë unë për shpoti. — Sikur të ishte xha Timoja sot këtu, ç'do të kishte vajtur.

— Do të kishte plasur kënga si te të pesë pusët, që i thonë!, — më mbajti ison Likoja, një shoku im, me të cilin rrinim afër njëri-tjetrit.

— Ashtu vërtet!, — tha daja dhe thirri Likon. Ne ia nisëm me shaka, por daja e paskësh me gjithë mend.

— Urdhëro, dajë!, — tha Likoja dhe u ul në gjuhë, si për respekt.

— Merrja këngës, — tha daja; — Timoja donte muhabet dhe këngë.

— Jo, dajë, — tha nipi, — si është e mundur?

— Është e mundur, si them unë, dhe kapedan këtu, në këtë shtëpi, jam unë sonte dhe pikë muhabeti. Kunat me Timon jam, më i madh jam.

— Mos ia rruaj mjekrën, e ke dajë!, — i tha Likos plaku Vangjo.

— Dajë e kam dhe nuk e mohoj, po kjo punë sikur s'ka lezet, — tha i gjori Liko. Ç'të thoshte tjetër Likoja. Sikur ai ishte i vogël! Të gjashtëdhjetat i kishte kaluar prej kohësh.

— Epo atëherë, ç'pret më?, — e ngau daja.

— Mirë, — tha Likoja, — dakord jam dhe unë. Merrjami këngës.

— T'ia marrim këngës? T'ia marrësh ti, ore!, — urdhëroi daja.

— Jo, unë do respektoj dajën.

— E pastaj?

— Pastaj duhet t'ia marrësh i pari zotrote, dajo.

— Mos qoftë prishur, mor nipçe! — Dhe daja e ngiti gjym zërin e tij. Këndonte bukur qerratai.

— More, po ky e paska me gjithë mend!, — më pëshpëriti mua Likoja.

— Mos u mërzit, — i thashë shokut, — se ky stan këtë bulmet ka.

— Tani në këmbë, — tha plaku Vangjo, — në këmbë dhe në vallë. Të dridhet vallja në shtëpinë e Timos, si në dasmë të tij.

— E mban mend kur u martua Timoja?, — pyeti daja.

— Oj e mbaj mend, thotë! Si paren e kuqe. Të madhe dasmë që bëmë! Tri palë dauflle pajtuam.

— Po kur erdhët të merrnit nusen, ishe ti, Vangjel?

— Si ore jo!?

— Po kur i dogjën fustanellën Timos? Hajde, ore, hajde, se ç'vajti! Plasi koburja. Po plaku im, ndjesë të ketë, menjëherë u doli përpara dhe e qetoi punën.

— Sa vjeç je zotrote?, — e pyetën dajën.

— Sapo shkela nëntëdhjetë e dy, po vallja ku është vallja?

Dy valltarë, xha Vangjoja dhe i ziu Liko, që kërcente nga belaja, ia morën një valleje me këngë:

Në këtë qejf që kemi,

në këtë ziafet,

na merr, dajo, sazet,

se të kan' lezet.

— Mirë thonë djemtë, — foli daja, — duam sazet. Ku janë, t'i marrim, se mua më takojnë. Unë jam daja këtu. Dërgoni dhe merrini. Ti, Liko, — iu drejtua ai të nipit, — ke bërë ga-

bim. T'i kishe marrë vetë sazet. Timoja i ka pasur qejf. Pse të mos ia bëjmë qejfin? Apo çuna, thuaj, dhe hajt përtej puna.

Se nga dërguan dhe do ti që i morën me gjithë mend! Si u bë më pas puna, o miku im, është turp të gënjej, se unë isha brenda dhe nuk pashë gjësendi, veç kur në dhomë u fanepsën nja pesë sazexhinj me gjithë veglat përkatëse në dorë. Atëherë u bë ç'u bë.

— I vdekuri kështu kënaqet, — thoshte daja, — me këngë e me valle, me miq e me shokë, me dolli e me muhabet. Prandaj hani e pini. Se, kur hani e pini ju, ha dhe Timoja atje; kur bëni qejf ju, bën edhe ai atje.

— Po kur punojmë ne, xha Timoja ç'bën vallë? Dua ta di, se jam këureshtar i madh, — pyeti njëri, që merrej me shuarjet e këureshtjeve.

— Rri dhe shiko, — tha plaku Vangjo, — se mos ndonjëri na bën hile në raki! — Dhe na hodhi nieve një shikim qortues. Po ne nuk e prisëm tërezinë.

— Me lejë, or miq e dashamirës! — Ishte daja ky që fliste kështu. — Herja e kërkon që të vemi edhe një çikë nga Timoja. Të këmbëjmë edhe me të dy llafe. Të marrim aty edhe një këngë e një valle. Të pimë edhe një pagur raki.

— Të vemi që ç'ke me të!, — tha plaku Vangjo. — Pse, rrimë ne pa u takuar me Timon sot-ë? Jarabi, llaf që thuhet është ky? Ngrehuni, çuna!

— Do të shkojmë xhymble, siç jemi!, — urdhëroi daja.

— Xhymble, po çal!, — u përgjigj plaku Vangjo. Dhe u nis karvani. Në krye ishte daja, xha Van-

gjoja, i ziu Liko, të tre të bërë tapë, e pastaj me radhë: djemtë, nipërit, miqtë, komshinjtë dhe sazexhinjtë e xha Timos, që ia pruri i kunati me rastin e trevjetorit të vdekjes. Ne shkuam për të pasur kujdes se mos tre të dehurit tanë të dashur bënin ndonjë proçkë tjetër rrugës.

Sazexhinjtë u binin për kiamet veglave. Nuk qe nevoja të deklaroinin se kishin pirë më shumë nga të tjerët. Kallaballëku në rrugë vargosej për të shoqëruar këtë soj kortezhi dasmorësh pa dhëndurë dhe nuse, dhe që shkonte me kaq qejf të takohej me një të vdekur.

— Me trashëgime!, — uroi një plak rrugës.

— Faleminderit dhe jua paça hua!, — iu përgjigj daja dhe u bëri një zë sazexhinjve: — Ore, oh!, — dhe ia mbloodhi në lule të ballit kapos me një pesëdhjetëlekëshe.

— Të rrojë nderja dhe dollia!, — uronte kapo sazexhiu, një qerrata burrë, që dukej nga sytë sa merrte vesh në punë zanati. — Me iktiball dhe hanedan qofsh ngaherë. Të na trashëgohet!

Të trashëgohet, thoshte ai, po se kush do të trashëgohej, hajde ta gjeje.

— Amin, — thoshte daja dhe karvani printe drejt varrezave.

— Kush martohet kështu sot?, — pyeti një kalimtar.

— Një i vdekur!, — u përgjigja unë.

— S'ke faj, — tha kalimtari, — qenke bërë tapë.

— Nuk më besoi dhe kishte të drejtë. Pse, po të isha unë në vend të tij, do ta besoja?

Kur u ulëm rreth varrit të xha Timos, plaku Vangjo, i zënë qafë më qafë me dajën, ia morën këngës:

O Timo, mirë se të gjetëm.
Ka ca kohë, të lamë vetëm.
Timo, ti na fal kusuret,
hajt t'i kthejmë njëherë paguret...

Kënga shkante ca më mirë se në shtëpi. Dhe kjo kishte arsyet e veta: midis nesh ishte xha Timoja. Ca gra, që kishin ardhur edhe ato te të afërmit e tyre (po jo si puna jonë), kur na panë, nuk lanë faqe pa shqitur dhe buzë pa kafshuar.

— Pjesën e Timos, — bërtiti daja. Likoja hapi një çantë të madhe dhe nxori një shishe litërshe me raki safi rrush dhe dy pjata me mish e byrek. Daja ngriti dollinë:

— Gëzuar, Timo! Të dëgjofshim zërin e mirë ngaherë. Ngaherë u gëzofsh si sot! Dhe pije, se ti s'ke pirë fare. Se ne, more Timo, për shkakun tënd jemi bërë karroqe. Pije gjithë shishen. Si e do, menjëherë, apo avash-avash. Ashtu de, të bëftë mirë. Sazet! Merrjani njëherë për Timon!

— Peqe!, — tha përgjegjësi i regjur i saze-xhinjve dhe ia mori avazit: «Kur shkojnë dhentë për ujë!» Në fakt, të tjerët ishin bërë për ujë!

Pasi u pi edhe ca raki, u ngritën doli dhe u hodhën valle, bënë dhe dy pare muhabet me xha Timon, ashtu siç ishin, fare tapë, në të dalë ia morën dhe një kënge:

Timo, bëj natën e mirë,
me miq e me shoqëri,
se po shkon në të gdhirë.
Ti do hash dhe do pish,
dhe ne s'jemi në fiqir...

I shpumë të dëhurit në shtëpi dhe u shpërndamë për të mos u takuar më në raste si këto.

SHOKU STEFO U RRËFYE

Nuk thonë kot «më mirë të dish, sesa të kesh», ose «kur të vijnë mendtë, të kanë ikur dhentë». E, që ta ngasim llafin, mua më ngritën në përgjegjësi. Në goxha përgjegjësi. Pse ta fsheh, kisha makinë të vogël në dispozicion. Dhe fillova detyrën e re. Ishte gjë e mirë të kishe makinë të vogël në dispozicion.

Fillimisht u mora me vënie në zbatim të disa masave, të cilat m'u dukën se ishin fort efikase për momentin aktual. Ato qenë të shumta, por unë mendoj t'ju rrëfej për disa nga më kryesoret.

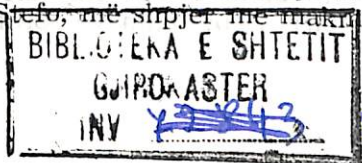
E para ishte puna që, unë mbledhjet e këshillit teknik dhe të tjerat i bëja nga ora dhjetë e darkës e deri kur të shkonin, në dymbëdhjetë, në një, në dy pas mesnate. Mua nuk më prishej punë nëse vartësit e mi kishin nevojë të pushonin, apo kishin gra e kalamaj, as edhe për gratë që kisha në mbledhje, nëse edhe këto kishin burra dhe kalamaj. Kot nuk thotë populli: «Ju prish puna hoxhës, se i ngordhi gomari priftit». Kështu mendoja se rritja autoritetin tim si drejtor që isha.

Masa e dytë ishte se unë në makinën time, time... ajo ishte e shtetit, po mua ashtu më thoshte mendja, nuk merrja njeri nga aparati i ndërmarrjes. Dhe kjo kishte arsyen e vet: «Fundi, s'do bëhemi si këmbët e dhisë». Se, mendoja unë, nëpunësit pak duan dhe burokratizohen.

Masa e tretë kishte të bënte me rigorozitetin dhe korrektësinë në punë ndaj vartësve. Ja ç'bëra njëherë: vendosa dhe lajmërova me korrier të posaçëm për një mbledhje, e cila do të zhvillohej në ora dhjetë të natës. Vartësit erdhën, ç'është e vërteta. Mirëpo mua më kishin ardhur nja dy miq nga fshati, prandaj dërgova lajm që të më prisnin. Aty nga ora dymbëdhjetë e kusur, miqtë ranë të flinin dhe unë u nisa për në mbledhje. Mirëpo ata kishin bërë firo të gjithë. Ama kështu e paskeni bërë, thashë unë, mirë. Atëherë për gjithë natën i lajmërova përsëri që të vinin urgjent. Asnjëri nuk erdhi. Të nesërmen unë, për të vënë autoritetin në vend, nuk pranova asnjë në punë. Do thoni ju që mbeti puna; shumë mirë që mbeti, po autoriteti im shkoi në vend, ama.

Masa e katërt ishte ajo në lidhje me punëtorët. Me ata duhej të sillesha mirë e me mend në kokë. Se ata nuk ta përtojnë. I thonë klasë punëtore asaj, o babam! Po të mos dish të sillesh, ata nuk ta varin fare. Hesap u kërkoja xhanëm, deri në kulm bile, po urtë e butë e plot tiganin, kur i thonë. Nuk e haja unë t'u thërrisja e t'u bërtisja. Kështu e fillova punën unë si drejtor.

E tatëpjeta ime nisi që atëherë, kur makinën ma çuan në rezervë të shtetit. Po do të pyesni, pse? Po ja, si thoni edhe ju? Vinte një shoku im dhe thoshte: «O Stefo, më shpjer me makinë deri në fi-

lan vend». Epo të mos e çoja unë? A nuk ishte turp për mua? Bile një rast më ndodhi edhe kë-shtu, erdhi një shok dhe më tha: «Stefo, ma jep pak makinën, të marr të dielën nusen e djalit». «Merr taksi», — i thashë unë. Mirëpo ai ma priti shkurt: «Punën e taksisë e di vetë unë, po ty, ta mban për këtë që të thashë? Në qoftë se jo, lë-shoje karrigen. Se, kur nuk je i zoti t'i japësh sho-kut makinën tënde, s'je as për gjë fare». E ore, më vuri në sedër, desha s'desha ia dhashë makinën dhe ai mori nusen e djalit. Atë ditë shpëtova. Po herën tjetër makina përfundoi atje ku ju rrëfeva më sipër. Mirëpo, kur nis tersllëku, hapi rrugën. Sikur nuk mjaftoi makina e vogël, po na dhe një kamion me rimorkio. Dhe pse? Sepse ia kisha dhënë një të njohuri për të mbartur plaçkat nga shtëpia e vjetër e t'i çonte në shtëpinë e re.

Disa herë, ç'eshtë e vërteta, më kishin këshi-lluar, qoftë për ato sjelljet me vartësit, qoftë edhe për kusuret e tjera. Po unë ua prisja shkurt: «Unë, ky jam, që shikoni; në doni, më mbani, në s'doni, unë iki».

Ama, kur fluturoi edhe kamioni me gjithë ri-morkio, u mblodh keq edhe filli i lëmshit. Më njoftuan se do të bëhej një mbledhje në ndër-marrjen tonë dhe se unë duhej të isha patjetër. Po edhe unë ia dhashë mirë xhevapin atij që më laj-mëroi: «Ku ke parë ti, — i thashë, — të bëhët mbledhje në ndërmarrje dhe të mos marrë pjesë titullari?»

Atë ditën e mbledhjes, ore miqtë e mi, salla ishte mbushur plot e përplot.

Në tribunë zunë vend sekretari i byrosë së Partisë, kryetari i bashkimeve profesionale dhe

pas tyre u radhitën edhe disa punëtorë. Mua nuk më thirrën fare. Po kjo, thashë. Po e mbajta veten.

— Provokojmë këtë mbledhje të kolektivit lidhur me disa sjellje të shokut drejtor, — ia nisi kryetari i komitetit të bashkimeve profesionale të ndërmarrjes. — Siç e dini, si rezultat i këtyre sjelljeve, dy nga makinat e ndërmarrjes sonë kanë përfunduar në rezervat e shtetit. Po ne nuk do të presim që këtë fat ta pësojnë edhe automjetet e tjera, vetëm se i do qejfi drejtorit. Pra, nuk do të lëmë të ikin më automjete nga ndërmarrja jonë. Po të jetë për të ikur...

— Të ikë drejtori!, — ia mbyti me zë të lartë një nga punëtorët. Të qeshura në sallë.

— Jo, — tha kryetari, — atë nuk e lëmë ne të iki. Këtu ka gabuar, këtu duhet të lajë hesapet e të ndreqë gabimet. Kush e do fjalën?

U ngritën menjëherë disa duar. I shikova me radhë. Dhe do ti që të gjithë ata ishin punëtorë! Nga ata, me të cilët unë isha sjellë aq mirë! Po ja, edhe shokë nga të administratës donin të flisnin. Dhe folën qerratenjtë, folën e ma bënë kurrizin pelte. Me pyetje e me përgjigje më bënë ujë e djersë.

— Me lejë?, — foli unë. Ata më shikuan të gjithë. Në çast kujtova se do të më thoshin: «E dimë, e dimë se ç'do të na thuash...» Ashtu sikurse edhe unë u kisha thënë atyre disa herë. Për jo. Ata u sollën ndryshe.

— Unë jam dakord, — tha prapë ai punëtori, — që shoku Stefo të flasë, por veç me zemër në dorë dhe me gjëra konkrete.

«Po të kesh qejf, — i thashë vetes, — mos fol me zemër në dorë dhe me gjëra konkrete, pa ta rre-

gullojnë samarin mirë këta». Dhe fillova. Po fillova siç është për të filluar. Më duket e panevojshme t'i përsërit ato që thashë, pasi disa nga ato kishin të bënin me masat e mia, për të cilat pata nderin t'ju njoftoj nga fillimi i këtij rrëfimi. Të tjerat, me mosrealizimin e detyrave të planit, dhe kusuri ishte miku e shoku, për hatrin e të cilëve unë u kantandisa në këtë ditë. Thashë edhe se kisha shkuar me gruan në plazh me makinën e shtetit, se kisha ndërruar shtëpinë dy herë, jo po... ca «vogëlsira» të tjera. Pastaj u ktheva jo nga justifikimet, por nga autokritika.

— Kush e do fjalën tjetër?, — tha kryetari i komitetit profesional.

Keni parë ju, që nuk po ngriheshin më duar lart, dhe unë e ndjeva veten të lehtësuar. Tamam sikur kisha dalë nga një banjë me ujë të kripur.

— Me lejë? — tha prapë ai punëtori. — «Më është qepur ky, — thashë me vete, — dhe nuk po më hiqet fare».

— Unë jam dakord, — vijoi ai, — me ato që tha shoku Selfo. Por ai nuk na tha gjë se ç'mendon për vete. Si mund t'i shlyejë këto gabime?

— Ke të drejtë, — iu përgjigja, — dhe të më falni. Unë mendoj që edhe mund të qarkulloj... por edhe mund të mbetem këtu ku jam, si një njeri me eksperiencë të gjatë drejtimi dhe organizimi.

Mirë thashë unë, po ç'e do se pas meje u çua një punëtor andej nga fundi dhe ma veshi mirë.

— Të shkosh në prodhim, — tha ai, — se vetëm atje kjo autokritika jote do të bëhet realitet!

Nuk e pashë të udhës ta kundërshtoja këtë propozim, edhe pse nuk më pëlqeu. Dhe kështu mbeti, siç tha punëtori që diskutoi në fund.

NA RANË VESHËT REHAT!

Për të gjetur dy fletë kampi nuk pata ndonjë vështirësi. Shokët e organizatës profesionale, si punëtor i mirë që jam, më siguruan menjëherë. Kështu që unë bashkë me time shoqe mbërritëm shëndoshë e mirë në shtëpinë e pushimit.

Dita e parë nuk qe dhe aq e këndshme. Qëlloi kohë e vrenjtur dhe pritej të binte shi nga çasti në çast. Po edhe pse kështu, pati ca nga ne kampistët që u zhveshën dhe dolën në breg të detit, bile nuk munguan të vinin edhe syzet e diellit. Disa shkuan edhe më tej: bëlldum edhe në ujë.

E nesërmja u gdhë ditë e bukur. Mua dhe gruan na zgjuan rrezet e diellit që u futën nga dritarja, pa na marrë lejë.

— Ngrehu, o Bukuri, se dita sot qenka e bukur.

— Shyqyr!, — tha ajo dhe u ngrit ashtu si nëpër gjumë.

Kështu, pa e zgjatur, pasi hëngrëm mëngjesin, — një goxha mëngjes bile, — dolëm në plazh. Bukuri e rrallë! Zëmë një copë vend në rërë dhe u ulëm. Ashtu duke qëndruar shtrirë, unë dhe ime shoqe zëmë të lexonim. (Mos na merrni se jemi

pleq dhe nuk merremi me letërsi, jo, ne lexojmë burrë e grua). Nga larg, veshi më zinte një melodi. Mbajta vesh mirë dhe ashtu ishte.

— Ç'pate?, — më pyeti gruaja.

— Dëgjon gjë ti, apo më bëjnë veshët mua?

— Jo.

— Mbaj vesh mirë!

— Jo, — tha ajo, pasi qëndroi në përgjim një copë herë.

— Si, moj, jo? Asgjë, asgjë?

— Vetëm një melodi.

— Epo aty ta kam fjalën. Grua, ne duhet të kemi ardhur gabim.

— Jo, mor Birçe, si paskemi ardhur gabim? Ne jemi në shtëpinë e pushimit.

— Në shtëpinë e pushimit e di edhe unë që u nisa, po mos kemi sosur gjëkund tjetër!, — thashë unë dhe u çova në këmbë.

— Ku vete?, — më pyeti gruaja.

— Ja, tutje nga bregu i detit. Do vish?

— Do vij, — më tha dhe u ngrit. Të dy së bashku morëm bregun e detit. Duke ecur, u ndeshëm me një grup, që ishin duke luajtur me letra.

— Ç'ma e turbulloi midenë ky dreq me atë muzikë!, — tha njëri nga ata.

— More, po na bën t'i themi drejtorit të kampit «mbeç me shëndet», — tha një tjetër.

Ata e kishin fjalën për një rrongalle me bateri, që transmetonte një këngë me të çjerra e me të bërtitura. Atë që e kishte këtë radio, e njihja.

— Zahmet e ke, dua të të pyes lala ty: ku e bleve atë vegël qejfi?

— Në dyqan!, — tha ai.

— E vendit, apo e jashtëme?

— E vendit, mor mik i dashur, — më tha. — Ja, shikoje, po deshe: «UEM», Durrës, thotë.

— Ta paskan hedhur përbukuri, i dashur. Ta kanë shitur sapunin për djathë. Kjo radio nuk di shqip.

— Ma lage, — tha tjetri, — dhe ma bëre qull fare.

— Merre dhe ta mbash me shëndet!, — u hodh një çift i ri aty pranë.

— Na tërbove nga trutë, more shok, po na vinte rëndë të të thoshim, të shkretën. Se nuk je dhe i vogël!, — u hodh një nga ata të grupit që luan-te me letra.

— Edhe në punë kështu bëni ju?, — e pyeti një vajze e re, që, siç mësova më vonë, ishte punëto-re në kombinatin e tekstileve «Stalin».

— Ne kemi muzikën tonë, more bir, — i tha një pensionist.

— Jo, jo, thashë se mos..., — tha i turpëruar tjetri; — po...

— Dëgjo këtu, more djalë i mirë, — i thashë. — Unë jam më i vjetër se ti dhe shkollë doemos nuk kam dhe aq. Jam blegtor në një ndërmarrje bujqësore unë. Atje kam një qen që e quajnë Xebo. Ësh-të qen jo i keq. Ai është trim, askush nuk guxon të afrohet në kope. Mirëpo ka një të keqe.

— Çfarë?, — pyeti ai.

— Nganjëherë leh vend e pa vend. Dhe a e di ti ç'i bëj unë atëherë?

— Çfarë?

— I shtrëngoj rripat mirë dhe ai e kupton se e ka shkelur.

— Domethënë, edhe ne do ta pësojmë si puna e Xebos, — tha tjetri.

— Kush ne?, — pyeti një nga ata që morën pjesë në këtë bisedë, ti po, ndërsa ne jo.

— Jo, ne «të zgjuarit» që bëjmë zullume!, — tha ai.

— Mos thuaj ne, pas nuk ke shumë shokë, sa pandeh, — ia ktheu një moshatar i tij.

— Ke të drejtë, — i tha tjetri dhe e fiku fare radion.

Kështu na ranë veshët rehat më pas. Po edhe ai tjetri diçka vuri vësh në vesh.

KËNGA QË NUK U KËNDUA

Se si dolëm në finalet e kupës në futboll, mendoj se nuk ka rëndësi të rrëfehët. Po, se si mundëm të arrinim në deri këtu, është dhe mbetet edhe sot e kësaj dite një ngjarje e paharruar në historinë e klubit tonë sportiv. Përkishtë për këtë arsye edhe masat për ndeshjen finale duhej të ishin të jashtëzakonshme.

E para e punës, lojtarët i thanë: shëndet dhe mot gëzuar punës në ndërmarrjet e tyre. Ata u grumbulluan në hotelin më të mirë të qytetit tonë. Domosdo që u mbyllën me kyç, sigurisht, dhe për ato arsye që kuptohen, gjysmat e çelësave i mbante treneri, ndërsa kusurin, përgjegjësi i klubit.

E dyta e punës, doza e kalorive, disi në rrugë të drejtë, apo në kurriz të sportistëve të tjerë, u ngrit. Kështu që bollëku arriti kulmin. Epo fundja, një hierë bën daja dasmë, siç i thonë.

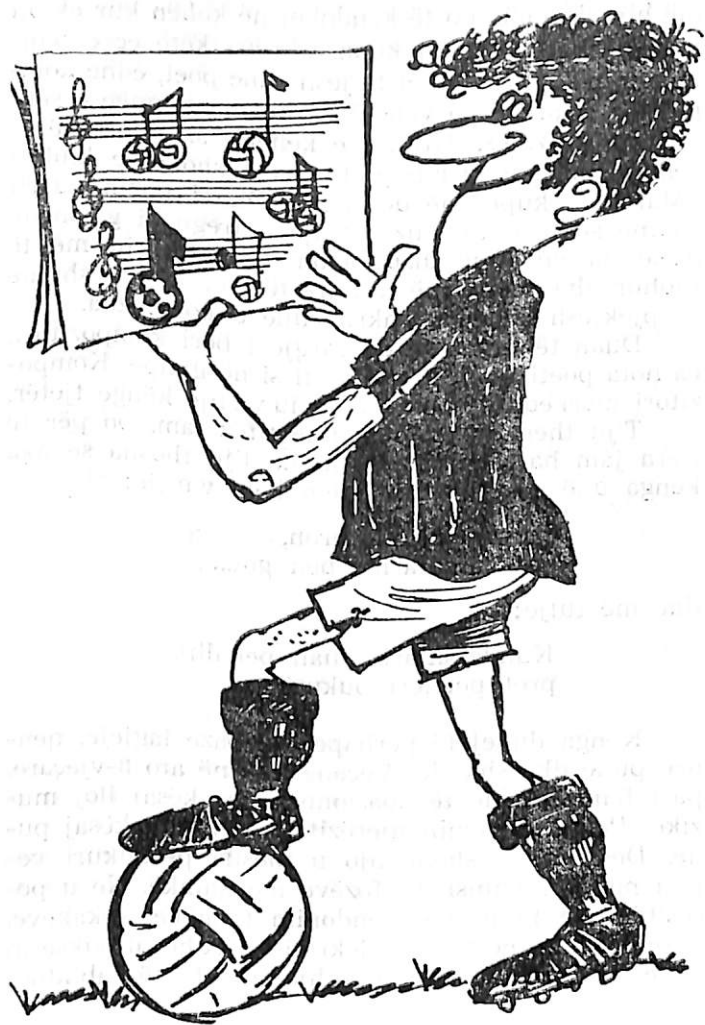
E treta, stërvitja ishte rënduar aq shumë, saqë çunat nuk kishin më takat, Kjo puna e stërvitjes zaten duhet filluar që në gusht nga një grusht, ndërsa treneri ynë kaloi tek ajo thënia tjetër e urtë; më mirë vonë, sesa hiç fare.

Sic thoshte treneri ynë, varianti taktik do të ishte i paparë ndonjëherë. Gojët e botës, që kishin mundur të kapnin ndonjë fjalë si nëpër të, thoshin se do të ishte varianti: «vetëm portieri prapa, të tjerët përpara». Po të qe vërtet kështu, trenerit tonë i lumtë, pasi kjo punë nuk ishte parë ndonjëherë në fushën tonë sportive.

Fakti që, kur dilte ekipi në stërvitje, qoftë paradite ose pasdite, stadiumi i mbante dyert të hapura, sikur të ishte në ndeshje zyrtare, tregonte jo vetëm interesimin e madh për futbollin, por edhe atë që disa nga ne, xhinsi i tifozëve me damkë, ia kishim vënë ferrën punës. Lidhur me këtë të fundit pati shumë drejtorë ndërmarrjesh që bërtitën sa patën në kokë: «More, po ku vemi?! Na morët më qafë! Ra rendimenti! Nuk do të realizojmë dot planin». Por ata u quajtën njerëz antisportivë. Dhe fundja, mirë ua bënë. Nuk shikonin nga sytë ata? Për këtë hall kaq të madh duhej të ziente i gjithë qyteti, kurse ata akoma bërtisnin për planin. Ke parë kësi mendjesh ti?

Llogaria e seksionit e zgjidhi qesen fare. Ç'pati e ku pati i shkriu fare. E kishte gëzimin e parë. Mori spastroi fushën sportive, u shkoi një bojë të re tribunës dhe ndërtesës, kositi barin, vizoi pistën dhe flamujt e klubeve sportive i bëri fare të rinj. Ndërsa çunat i veshi që nga shpatullat — natyrisht, se kokën nuk e mbulojnë sportistët — deri te këmbët me tesha të reja. Tani, jo se nuk kishin tesha e këpucë, po fundja, more lum miiku, edhe në kohët e synetllëkut bëheshin tesha të reja, jo më për një ndeshje finale, siç ishte kjo jona.

Deri këtu punët shikuan përbukuri. Tani na lindi një problem tjetër. Na duhej një këngë, në for-

më himni, e cila do të këndohej në kohën kur ekipit tonë do t'i dorëzohej kupa. Mirëpo këtë ec e bëje, të kam rixha! Se duhet të jesh edhe poet, edhe kompozitor. Prandaj pa vonesë kërkua ndihmën e sektorit të muzikës. Titullin e këngës, si gjënë më të rëndësishme, e kishin gjetur vetë shokët e klubit: «Marrja e kupës në dorëzim». Dhe i falem nderit shumë sektorit të muzikës, që u tregua i gatshëm, duke na vënë në dispozicion kompozitorin më të njohur dhe poetin më të mirë të rrethit. Pas shumë përpjekjesh kënga u shkrua dhe u kompozua.

Duan të thonë se ca vargje i bëri kompozitori, ca nota poeti dhe çdo gjë vajti si në gjalpë, Kompozitori mori edhe honoraret dhe iu vu një kënge tjetër.

T'ju them të drejtën, unë tifoz jam, po për të tjera jam harraq i madh, desha t'ju thosha se nga kënga unë mbaj mend vetëm këto vargje:

Sulmi ynë fluturon,
kundërshtarit i bën gol...

dhe më tutje:

Kundërshtari gjuan penallti,
pret portieri bukuri.

Kënga duhej të përhapej në bazë lagjeje, qendre pune dhe shkolle. Veçanërisht në ato 8-vjeçare, pasi fëmijët janë të apasionuar pas kësaj lloj muzike. Po ku dëgjonin njerëzit t'i vësheshin kësaj pune. Dëshëm s'dëshëm, ajo u mësua përbukuri vetëm nga ne, xhinsi, i tifozëve me damkë, Ne u porositëm që të mos e këndonim rrugëve, sokakëve, dasmave dhe gostirave. Sekretit ka edhe ai suksesin e vet. Kur të fillonte ndeshja, ne do të mbledhe-

shim në një cep të portativit dhe do t'ia shkullnim, të shoqëruar edhe me orkestër.

Së fundi, erdhi edhe dita e «nuses». Stadiumi u mbush si asnjëherë tjetër. Takimi i parë zhvillohej te ne, dhe kjo nuk ishte fort e mirë. Por, sipas llogarive tona, ne do të fitonim tre me zero. Gjithashtu ishte bërë llogaria edhe për kur të kthenim vizitën dhe, na dilte se ose do të fitonim një me zero ose do të barazonim. Fundja, mund të humbisnim një me zero ose dy me një, po, megjithatë, kupa do të ishte jona.

Filloi loja. Filloi loja, por filluam edhe ne, xhinshi i tifozëve me damkë. Pse, kishte fre që të na mbante! «Duam gol», rrak, rrak, rrak, «kupën do ta marrim ne», bam, bam... e çfarë nuk thoshim. Pak ishim vërtet, por hajde të na mbaje. Në mes kishim futur edhe kompozitorin e këngës që do të këndonim. Ai do të luante aty rolin e dirigjentit.

Varianti taktik ishte ai që kishin dëgjuar nga gojët e botës. Variant i bukur fort. «Pëmpara», dhe çunat tanë bënin tutje nga porta e «kundërshtarit», Varda me të gjuajtur, po ç'ne, nuk hapej ajo portë.

Pjesa e parë e lojës mbaroi, si i thonë fjalës, hiç me hiç. Epo kemi pjesën e dytë, thamë ne.

Filloi pjesa e dytë dhe ne prapë avazin e murrës: «duam gol», rrak, rrak, rrak, «kupën do ta marrim ne», bam, bam, bam, Ne vërtet po çanim fytin, mirëpo çunat tanë e kishim mendjen te çokollatat, me sa po dukej. Varianti taktik: «Vetëm portieri prapa dhe të tjerët para», nuk po jepte rezultat, siç tha më vonë treneri ynë, prandaj ai vuri në vepër variantin rezervë: «T'u afrua topi, bjeri!». Ky variant pati rezultatin e vet: një penallti në favor të «kundërshtarit» dhe gol. Një me zero për miqtë.

Ama miq se! Të të turpërojnë për së gjalli. Kështu mbaroi krejt loja. Po ne nuk i humbëm shpresat.

Të dielën tjetër treni nuk merrte «frymë» fare. Ne, xhinsi i tifozëve me damkë, u kacavorëm nëpër kubetë e vagonave. Më kot thërrisnin faturnat, kush ua varte. Ndonjë dëm nuk bëme xhanëm, po ç'e do, të gjitha sakrificat na shkuan për dhjamë qeni.

Vendësit na vunë përpara sapo filloi loja. Ky lloj sulmi na e mbylli gojën dhe ne nuk po thërrisnim dot më. Loja vazhdonte, po çunat tanë i mbainin sytë nga sahati elektronik. Dhe kështu, or lum miku, kur ata po shikonin sahatin, «kundërshtari» na e dha një gol tjetër peshqesh. Epo ku është parë kjo, të të rrahë tjetri në shtëpinë e vet? Ama goxha mik! Për kokë të mikut. Kështu mbaroi edhe loja. Epo ku rrihej më aty, apo që të shikoje kur tjetri do të merrte kupën dhe të të ilkte kupa e kokës nga zilia.

Kështu, edhe këngën që kishim mësuar me aq zell dhe krejt vullnetarisht, nuk e kënduam dot.

Atë vërtet nuk e kënduam, po fare duarkryq nuk ndenjëm. U pregatitëm ekipit dhe trainerit tonë një parodi:

Sulmi mik qenka betër!
Ikim, shokë, se kot po rrimë.
Herën tjetër, trainer,
bëj hesapet me hanxhinë...

Për këtë parodi shfrytëzuam melodinë e këngës popullore: «Për midis pazarit të Durrësit».

PRAKTIKA E MIHALLAQIT

Një ekip shëndetësor u nis për në fshat. Ai grumbullonte në gjirin e vet mjek, ndihmësmjek, infermier dhe që të gjithë këta ishin specialistë në profesionin e tyre.

Qëllimi i ekipit ishte që t'u tregonte amvisave të fshatit artin e të gatuarit, si dhe disa probleme të tjera që kishin të bënin me higjienën në fshat. Patjetër që këto do të bëheshin në bazë të planit të hartuar e të miratuar si nga ana teorike dhe nga ajo praktike.

Sapo mbërritën, grumbulluan gratë e fshatit dhe mbajtën leksionin e parë, tema e të cilit ishte: «Si të gatujmë në raste urgjente».

— Hë, — tha Mihallaqi, pasi mbaroi së foluri teorikisht, — ka kush ndonjë pyetje, ndonjë sugjerim, ndonjë gjë për të shtuar rreth atyre që fola më lart?

Shumë grave u hapej goja nga gjumi dhe asnjëra nuk e hapi gojën për çka tha shoku i deleguar.

— Domethënë, — tha Mihallaqi prapë, — asnjëra nuk ka gjë për të thënë. I keni kuptuar të gjitha fije e për pe. Bukuri, për nder. E pra, meqenëse ju nuk peskeni gjë për të thënë, unë mendoj të bashkëbisedojmë për këto që thamë, në mënyrë që ta kemi sa më të qartë problemin. Ja, ta zëmë, se ju-

ve, shoqe, aty, në mes, — fu drejtua ai një gruaje, — ju erdhi një mik në orët e vona të natës, çfarë do të bëni?

— Do t'i them, mirë se erdhe!, — tha gruaja, që e zuri bulluri me shokun tonë Mihallaq, — dhe do ta ftoj të ulet në odë. Pastaj, more shok, në qoftë se ai është mik tamam, do të shtrojmë të hamë ato gjëra që kemi për vete.

— Ja, ta zëmë, de, se është ashtu si thua ti, shoqe, mirëpo ty atë natë nuk të ndodhet asgjë e gatshme.

— Epo, meqenëse qenka kështu, do t'i gatuj nja dy-tri kokrra vezë, një pjatë kos... po më falni, miku që më vjen, nga do të jetë, nga fshati, apo nga qyteti?, — pyeti ajo.

— Nga qyteti!, — u përgjigj shpejt Mihallaqi.

— Bukuri, — tha gruaja, — meqenëse qenka nga qyteti, dy kokrra vezë dhe një pjatë kos i ka mjaft, sepse ai darkave, si qytetar që është, doemos, duhet të hajë lehtë.

— Domethënë, mish nuk do të gatuan?, — pyeti me frikë Mihallaqi.

— Infermierja e fshatit na ka thënë, — u hodh e foli një nuse e re. — që të gatujmë sa më shumë gjellë me zarzavate.

— Infermierja, për mendimin tim, ju ka thënë mirë, vetëm se ajo duhet të përjashtonte rastet kur ka miq!, — tha Mihallaqi.

— Pse, miku dashka patjetër mish?, — pyeti nusja.

— Po, si të thuash, jo se e kërkon miku xhanëm, po e kërkon vetë tavolina, e kërkojnë zakonet e lashta të mikpritjes sonë.

— I uruari mik, të vinte ca më shpejt, or shok. Ai është i lodhur nga rruga. Sa të bëhet gjeli i detit, atë të shkretin e ka zënë gjumi.

— S'ka gjë, se do pihet edhe rakia, edhe ajo pihet avash-avash, duke bërë edhe muhabet!, — tha shoku Mihallaq.

— Si shumë miq kemi pritur e kemi përcjellë, — tha një plakë, — po ky qerrata milk i këtij shokut paska avaze.

— Kështu pra, — tha shoku i ekipit tonë shëndetësor, — në raste të kësaj natyre, unë do të veproj në këtë mënyrë: sapo miku të ulej në qoshe, unë do të therja gjelin e detit. Do t'i merrja gjelit të brendshmet dhe do t'i gatuj shpejt e shpejt për meze; vetë gjelin do ta fusja në furrë dhe do të ulesha për të tëhollur një byrek.

Gratë shikonin njëra-tjetrën dhe qeshnin.

— Po sikur miku të thotë: «Lëri këto, se janë harxhime të kota dhe zakone prapanike»? — pyeti nusja e re.

— Domosdo, ai fillimisht ashtu do të thotë, se ashtu ia do edhe nderja, po ty, ama... — iu drejtua ai nuses së re.

— E teprove, Mihallaq!, — i pëshpërita unë në vesh, po ai s'ma vari.

— Po qe kështu, — tha një plakë tjetër, — miku do ta zërë gjumi dhe s'ka për të ngrënë as gjelin, as bakllavanë dhe as hasudenë.

— I doli boja, Lake!, — e shtyva prapë unë, po ai hiç fare asaj ane.

— Po, — tha Mihallaqi, — fjalë me vend. Edhe këto ndodhin. Miku mund të jetë i lodhur e, mbase e zë edhe rakia që në gotën e parë. Mua më ka

ndodhur në nja dy raste. Po, ama, e zonja e shtëpisë, që është bujare dhe milkpritëse, të nesërmen, kur të bëjë miku për të ikur, ia jep me vete në një pako të mbledhur me kujdes e kulturë.

— Lake, tani kapërceve fare!, — i thashë unë dhe u skuqa.

— Pastaj, — vijoi Mihallaqi ynë, — këtu mbaron edhe arti i të gatuarit në raste urgjente. Kjo, natyrisht, është nga ana teorike. Tani s'na mbetet gjë tjetër veçse këto që thamë t'i vëmë në praktikë, domethënë, t'i materializojmë. Kush do ta vërë për herë të parë në praktikë?

— Mensa e kooperativës!, — u përgjigj nusja që ishte akoma në këmbë. — Dakord jeni ju, shoqe?, — pyeti të tjerat ajo.

— Dakord!, — u përgjigjën ato.

— Me ju jemi edhe ne dakord, — foli Kristofori, përgjegjësi i ekipit. — Mihallaqi kërkon ta vërë në praktikë! Këtë që kokolepsi këtu, mirëpo ai ka harruar një gjë: se koha e praktikave të tilla ka ikur. Vetëm shoku Mihallaq nuk e ka kuptuar këtë gjë.

— Shoku Kristofor..., — u hodh Mihallaqi nga kjo ndërhyrje pa takt e përgjegjësit të tij.

— Po, po, — u hodh edhe Vasilika, një ndihmësmjeke, — perëndoi koha e qylit.

— Edhe e bisedave të tilla pa kripë e pa bereqet. Do na falni. Biseda e Mihallaqit nuk ishte kjo. Qëndrimin e tij ne do ta shikojmë në kolektiv, ndërsa ju mund të shkoni, se ju vajti vonë!, — përfundoi Kristofori.

Ne u nisëm për në mensë. Mihallaqi vinte prapa duke hequr këmbët zvarrë.

FIQ MBASE KA, PO...

Në ditë të bukur gushti, para zyrave të ndërmarrjes sonë kishte qëndruar një skodë pa spontet anësore.

— Po ti, Maqo?, — e pyeta shoferin.

— Nuk e di!, — m'u përgjigj ai. — Diku larg, më duket se do të shkoj.

— Hajde, rruga mbarë të qoftë, — e urova Maqon dhe ngava këmbët nga zyrat.

— Të kërkon drejtori në zyrë!, — më tha kolegu im.

— Ç'do drejtori me mua, more byrazer?

— Nuk e di, për nder, kështu më tha të të them.

— Hë, — tha drejtori kur u futa në zyrë, — erdhe? Do, të nisësh për në Elbasan.

— Në Elbasan!, — u habita unë. — Pastaj, drejtor, ju e dini edhe vetë, unë kam shumë punë, kështu që...

— Hajde kokë, hajde, — ma preu fjalën ai, unë gozhdës dhe ti patkojt. Ku më rreh mua dhe ku të troket ty. Punët që ke, djalë i mirë, presin, bëhen edhe më vonë. Këtë që do të të them unë shiko ti. Do të shkosh në Elbasan, në këtë ndërmarrje që

thotë letra e shkruar, — dhe më tregoi një letër të daktilografuar me të gjitha rregullat që i duhen një shkresë të rregullt zyrtare. — Atje do të marrësh një makineri për hedhjen e betoneve.

— Të venë furnitorët, shoku drejtor, ç'punë kam unë në Elbasan?

— Të vejë kush të vejë, po ti do të vesh kë-saj here. Veç teje, asnjëri nuk e bëtis dot këtë punë. Në litarin e kemi në fyt, ti e di. Ja pra si ësh-të halli ynë: po nuk betonuam soletat e lartësive që kemi në plan, mbaruam, more vesh, mbaruam fa-re! Prandaj mos e zgjat, Dhimo djali, po hipja ma-kinës që po pret aty jashtë dhe sonte kthehu prapë këtu. Nesër, ajo makineria që do të sjellësh ti, do të fillojë nga puna me tri turne, ndryshe na mori lumi.

Desha s'desha mora rrugën e Elbasanit. Duke udhëtuar mendoja rrugës, pse shoku drejtor më dër-goji pikërisht mua? Më i zgjuari i ndërmarrjes qen-kam unë? E, meqenëse nuk po kuptoja dot gjë, e lashë këtë punë.

Në ndërmarrjen simotër më pritën vërtet si dja-lin e motrës.

— Dua të takoj drejtorin!, — i thashë rojës.

— Posi, më tha ai, — ja, andej nga ofiçina bë-ri s'ka pak! — Ai hodhi sytë nga oborri i ofiçinës. — Ja drejtori, mik i dashur!, — më tha ai.

— Ai që po vjen, nga ne?

— Po, ai!

— Nashoja?, — e pyeta unë për t'u siguruar.

— E, or de, ai, kush tjetër!

— Qenka bërë drejtor!, — i thashë prapë rojës.

— Drejtor dhe çfarë drejtori, bile drejtor nga klasa punëtore!

Tani e mora vesh pse drejtori më kishte dërguar mua këtu dhe jo shokët e furnizimit. U takuam me Nashon si dy shokë të vjetër që ishim. Ai më pyeti se përse kisha ardhur. Ia thashë hallin dhe i dorëzova edhe letrën që më kishte dhënë drejtori im.

— S'ka nevojë për letra, — më tha Nashoja, — puna ka mbaruar që kur të kanë dërguar ty. I zgjuar qenka ai drejtori juaj.

— Tani i rashë edhe unë hilesë, veç nuk e dija që ti je bërë drejtor.

— Po ai ku e dinte që ne të dy jemi shokë?

— Thënë pas të thëni duhet të ketë ardhur kjo punë, o Nasho!

Në ndërmarrjen time u kthyer shëndoshë e mirë si unë, ashtu edhe makineria që solla, dhe që të dy u pritëm me nderime të mëdha nga drejtori i ndërmarrjes. Mirëpo atë ditë kishte ndodhur një gjë tjetër: Unë isha transferuar nga ndërmarrja ime, me ngritje në përgjegjësi, dhe, për urgjencë, puna ishte kryer po me aq urgjencë. Kështu, të nesërmen, pasi u përqafova me të gjithë shokët dhe shoqet e punës, me punëtorët, me të cilët kisha shkuar si me vëllezërit e mi, u gjenda në krye të detyrës së re. Edhe pse kisha ndërruar detyrën dhe isha larguar, me shokët dhe shoqet e ndërmarrjes takoheshim vazhdimisht, si shokë e miq që ishim.

Edhe me shokum drejtor jemi miq të mirë. Ta themi midis nesh, më ka zgjidhur punë kur kam pasur nevojë, dhe anasjelltas, i kam zgjidhur. Por të kuptohemi! Këto lloj zgjidhjesh kanë qenë dhe janë

për punët e shtetit dhe pa cënuar aspak ligjet e parimet.

Plot një vit që unë isha larguar nga ndërmarrrja, pasi kisha sjellë aty makinën e betonimit, në zyrën time erdhi ish-drejtori im.

— Dhimo, si je, — më përshëndeti ai, — si shkon, nga shtëpia si i ke, kalamajtë në shkollë si shkojnë?

— Unë jam mirë, — u përgjigja, — po kalamajtë nuk kanë shkuar në shkollë, se akoma nuk ka ardhur shtatori.

— Hë de, e mori e mira, e mori, se harrova. Po xha Laska si shkon me punë?

— Ka tre vjet që ka dalë në pension!, — i thashë ish-drejtorit tim që, siç po dukeshin bathët e priftit, nuk ishte fare në taketuke.

— Hë, e mori e mira e mori, se u ngatërrova, desha të thosha për xha Thimon, për të vjehrr, si shkon?

— Nuk e di, — i thashë, — se si shkon, se, siç e di edhe ti, ai ka dy vjet e ca muaj që ka vdekur.

— Hë de, e mori e mira e mori...

— Ore, nuk po të shikoj në terezi, — i thashë, — ç'ke sot? Ke ndonjë hall që të të ndihmoj unë?

— Jo, bre, asgjë nuk kam. Po sikur të vesh një vrap deri në Elbasan.

— Unë në Elbasan? Prapë nuk m'u ndave me këtë qerrata Elbasan?

— Është fjala për atë makinerinë që more atëherë!, — më tha.

— Edhe?..., — e pyeta unë.

— Do kthyer.

— Ktheje!

— Po vetëm ti mund ta ndreqësh.

— Është prishur makineria?
— Jo, bre, e mori e mira, po ne atë të shkretë nuk e përdorëm fare. Mirëpo na kanë ardhur nja 5000 lekë qira makinerie.

— Paguajeni!

— Epo, atë duam edhe ne, të mos e paguajmë.

— Unë thashë ta paguash dhe jo të mos e paguash.

— Epo, atë thashë edhe unë, një fjalë goje është, «paguaje», po makineria s'na ka dhënë asnjë ditë rendiment.

— A, po të jetë kështu, fut dorën në qesen tënde dhe paguaj shtetit paratë.

— Mblidh mendjen, — më tha ish-drejtori im, — pse, llaf është ai?

— Mirë atëherë, po nga unë ç'do?

— Të na e rregullosh këtë punë me Nashon, meqë e ke shok.

— Do ta bëja me gjithë dëshirë, shoku Veiz, po Nashoja, ai shoku im, nuk është më në atë ndërmarrje.

— E ke gabim, — më sqaroi shoku Veiz, — se, para tri ditësh unë për punën e kësaj makinerie isha në raport me të në ministri.

— Dëgjo këtu, shoku Veiz, do të të tregoj një përrallë nga ato të Nastradin efendiut.

— Hë, e mori e mira e mori, thuaje.

— Njëherë Nastradinit i kërkuan mushkën për në mulli. Ai u tha se nuk e kishte aty. Mirëpo, për djall, atë çast mushka hingëlliu. «Ja, Nastradin efendi, — i tha komshiu, — mushka këtu qenka». «Po kur nuk dua të ta jap, si të të them», — i tha Nastradini komshiu!

— Meram llafi, — tha shoku Veiz, — edhe ti nuk do të shkosh-a?

— Epo, aty del muhabeti, shoku Veiz.

Shoku Veiz iku. Doemos, me qejf të prishur. Siç mora vesh më vonë, ndërmarrja e kishte paguar qiranë deri në qindarkën e fundit. Mirëpo e kishin gëdulisur edhe shokun Veiz në qese me një rrogë personale. Dhe pse? Kot së koti, se makineria na paskësh mbetur një vit pa u shfrytëzuar... «Epo llaf është!?» Kështu, besoj, thoshë me vete Veizi.

Eh, more shoku Veiz, akoma kërkon të rrosh me miq dhe me fiq. Se është e vërtetë që fiq ka, po miq, nga ata që kërkon ti, s'ka më.

NET PA GJUMË

Që nga e hëna në darkë dhe gjer të shtunë, blloku i pallateve tona nuk pati qetësi. Një orkestër që fillonte punën në gjashtë të darkës dhe mbaronte vonë pas mesit të natës, ishte kënaqësia e veshëve tanë. Ata që kishin turnin e tretë dhe ata që ktheheshin nga turni i dytë, falënderonin të zotin e kësaj pune për këtë mirësi që kishte filluar t'u bënte.

Fundja, të gjithë sa na zuri, i vumë «grushtin» zemrës dhe i thamë:

— Të të trashëgohet vajza, shoku Jani!

Po të shtunën mbrëma, kur ahengu duhej të arrinte lartësi të papara në historinë e tij, ndodhi ajo që na habiti të gjithëve: ahengu nuk po ndihej. Kishte kaluar më shumë se një orë nga e zakonshmeja dhe qetësia e papritur vazhdonte. Dermeni për veshët tanë. Mos vallë shokut Jani i ka ndodhur ndonjë e keqe në këtë mes? Mos kushedi vajza ka thënë se «djalin nuk e dua», ose e kundërta, djali të ketë thënë se «unë nusen nuk e dua»? Dhe këto punë nuk janë dhe aq të thjeshta. Se veshët tanë kishin plot një javë me muzikë, dhe tani ose duhej të dylloshnin veshët, ose shoku Jani duhej të vinte prapë në dispozicionin tonë orkestrën e tij.

Më të interesuarit lidhur me orkestrën e shokut Jani morën vesh dhe na njoftuan se Jani, për arsye strategjike, e kishte shpërngulur qendrën e gravitacionit të dasmës diku gjetkë. Nuk ishte e udhës të vifeshin në dyshim këto të dhëna, pasi, siç u tha më vonë, ato i kishin dëgjuar nga i kunati i Janit, — daja i vajzës që martohet, kur bisedonte me një mik të shtëpisë së Janit.

Tani nuk na mbetet gjë tjetër veçse të mësojmë për qendrën e re të gravitacionit të dasmës së Janit. Do të arrinte sërish gjer te ne zhurma e ahengut, apo jo.

Në drejtimin tonë po vinte xha Laska, një plak shumë i respektuar jo vetëm në lagjen tonë, por edhe në gjithë qytetin. Ai përplaste bastunin fort dhe borsalinën e mbante në dorë. Dukej që ishte bërë nervoz.

— Ta hajë e mira ta hajë, — tha ai kur u afërua afër nesh, edhe një kafe nuk të lë Jani ta pish rehat-rehat.

— Si është puna, xha Laskë?, — e pyeta.

— Ç'të jetë puna. Shkova të pi një kafe në lokalin që kemi në mëhallë, — dhe bëri me dorë nga bar «mëhalla», — po ç'më tha kamerierja pa. «Ngrehu, xhaxho». «Pse?», — e pyeta. «Se e ka angazhuar shoku Jani!» — m'u përgjigj. Keni parë kështu ju, ore?

— Jo, more xha Laskë, kushedi kamerierja ta ka shpjeguar keq, — i thamë.

— Unë plak vërtet jam, po mendtë akoma nuk më kanë rrjedhur deri në atë shkallë. Kamerieren unë e dëgjova mirë se ç'më tha:

— Shiko se mos ka bërë shaka, xha Laskë!

— Pse, kështu bëhen shakatë?

Duke biseduar kështu, erdhi me vrap Iliriani, djali i Afrovitit.

— Xha Jani, — filloi të fliste me nxitim ai, — qendrën e gravitacionit të dasmës e ka shpërngulur për në bar «mëhalla».

— E shikon, xha Laskë?, — e pyeta unë.

— E shikoj, e shikoj, — tha ai, — po ama, se bëhen dasma nëpër klube, këtë nuk e kisha dëgjuar.

— Xha Laskë, ti shumë gjëra nuk i kishe dëgjuar, prandaj kohë e re' zakone të reja, apo jo?

— Ashtu qoftë, ore bir dhe t'i trashëgohet, pa unë e pi kafënë edhe gjetkë!, — u përgjigj plaku.

Siç thamë, qysh atë natë veshët tanë fituan qetësinë e zakonshme. Por pati veshë të tjerë që e pësuan më keq. Ishin ata që banonin pranë bar «mëhallës». Aty atë natë ishte bërë njëra. Aq ishte bërë, saqë banorët e pallatit rreth e rrotull kishin flakur tej gjumin ose, më saktë, ai u kishte ikur pa i pyetur fare dhe kishin dalë shëtitje familjarisht. Disa nga ata edhe ishin mërzitur. Veç unë mendoj se ata e kanë pasur gabim. Ne duruam pesë net Janin dhe nuk thamë gjysmë fjale, ata për një natë dhe u hodhën përpjetë. Kjo, më duket, nuk është e drejtë.

I uruari Jani, dasmën e vajzës e kishte ruajtur edhe ditët e fundit të tetorit, mirëpo, pas mesnate në këtë muaj fillon të ftohtët. Njerëzit, nga qejfi, kishin harruar të visheshin trashë. Kështu që shëtitja e darkës u prish shpejt. Për të fjetur po s'i linte ahengu i Janit dhe ata s'dinin nga t'ia mbanin.

— More, — tha njëri ndër ta, — pse të mos kërcejmë edhe ne këtu jashtë?

— Po s'ka lezet, more Trifon! — u përgjigj tjetri.

— Unë po ngrij nga të ftohtët, ti thua se nuk paska lezet. Ama të bukur lezet që kërkon.

— Jo, e mira. do të ishte që ne të bënim Janin të kërcente pa orkestër.

— Ajo duhej bërë me kohë.

— Edhe tani nuk është vonë!

Ashtu vendosën dhe ashtu bënë. Katër-pesë vetë, bashkë me një nga shokët e këshillit, u drejtuan nga bar «mëhalla». Ata nuk vinin në dasmë, pasi nuk ishin të ftuar dhe s'donin të prishnin zakonet, ndaj e thirrën jashtë shokun Jani.

— Urdhëroni brenda, se është shtruar!, — tha ai.

— Shtruar e paç, o shoku Jani, po ç'e do se u zbuluam ne.

— Pse?

— Si pse? Vajti mesnata dhe ne s'po flemë.

— Po flini, ore, kush ju ndalon?

— Ahengu juaj.

— Bah, me muzikë flihet më mirë!

— Ne këtej flemë pa muzikë.

— Po si të bëj, të prish dasmën?

— Jo, dasmën mos e prish, po ahengun shpërndaje.

Kjo ishte e papritur për Janin dhe për dasmorë e tij. Deshi s'deshi Jani, ahengu u shpërnda. Vazhdoi, apo u mbyll me aq dhe dasma, ne nuk e morëm vesh, pasi ia palosëm me gjumë.

KUR VDIQ NJË PRIFT

Papa Kristaqi, urata i norijes sonë, pasi mbu-
shi plot tetëdhjetë e nëntë vjet në këtë botë, një
natë dimri u la shëndenë besimtarëve. Urata vdiq.
Këmbanat e kishës ushtuan jo si çdo herë tjetër.
Helbete, kishte vdekur papa Kristaqi.

— Jarabi, këto nuk bien si ngaherë.

— E madhe duhet të jetë!, — përgjigjej tjetri.

— Po çfarë se?

— Dreqi e di.

— Mos hyr kot së koti në gjynah. S'bien për
dreqin këmbanat!

Po lajmi u përhap shpejt. Gjithë norija e mori
vesh se mbeti jetim, pa bariun e zotit Krisht në kokë.

Në shtëpinë e papa Kristaqit qenë mbledhur aq
shumë njerëz, sa e kishe zor të kaloje. Një tufë prif-
tërinj, si korba të zinj, me mjekra të bardha, të ar-
dhur nga kishat fqinje për t'i bërë shërbesën e fun-
dit kolëgut të tyre, ndiznin e shuanin duhanin. Krye-
prifti, një plak me gjyzlykë e sy të vegjël, që e thë-
rrisnin «iikonóm», merrej me përgatitjen e të ndje-
rit. Gratë qanin me numra vasijetet e papa Krista-
qit dhe fshinin hundët nga thëllimi i dimrit.

— Mot i keq!, — tha ikonomi.

— Shyqyr i qoftë!, — foli një prift tjetër, — i vjen keq zotit. Janë lotët e tij që derdh për papa Kristaqin.

— Sa priftërinj vdesin në ditë, — ia priti një besimtar i dalë nga binarët, — të qante përëndia për të gjithë, ma merr mendja se, dhe dellin e Karavastasë të kishte pasur me lotë, do t'i qenë mbaruar me kohë.

— Tyt, njeri, i mallkuar!, — shfryu ikonomi.

— Pse, ikonom, nuk thashë gjë të keqe, Përëndia, shyqyr i qoftë, është zemërfontë.

— Jo, more!

— Po ajo nuk derdhi lotë kur i vdiq i biri, Krishti, jo më po do qakënka për papa Kriston tonë.

— Epo nashti, — tha ikonomi, që nuk deshi ta zgjaste më tutje llaftin me atë të «dalin nga rruga e zotit», — mjaft e mbajtëm. Miqësia dhe farefisi erdhën të gjithë. Të nisemi, — dha urdhër ai.

Kjo punë po bëhej afër drekë. Kur shkruam te varrezat, shiu zuri edhe ca më shumë. Era kishte pushuar dhe gjëmime nuk kishte më. Shiu ia kishte marrë këngës shtruar e shtruar.

— Qaka shumë përëndia sot!, — u tall dikush.

— Lëre, qaka mbyturazi, pa zë fare!, — tha një tjetër.

— I vjen turp të qajë me zë. Qan i gjithëfuqishmi i botës për një prift. Mund të qajë me zë, po kur të vdesë dhespoti, patriku, ose ndonjë më i madh, fjala vjen mbreti, që na lëntë prapa ishalla. Ç'do bëjë?, — pyeti Gori Tymi.

Priftin e vendosën ndenjtur në varr. E mbështetën në disa jastëkë. I vunë në dorë një libër, që na paskësh qenë ungjilli, për të cilin, siç dukej, urata do të jepte ndonjë provim në atë botë. Pastaj e re-

hatuan duke e mbuluar me dhe.

— Jeni të lutur nga kisha, — foli iekonomi si duke qarë, — të vini dhe të hani dy kafshata bukë me ato që na ka dhënë zoti.

— Epo zoti ose do ketë dhënë sot, o s'ka për të dhënë kurrë, — nuk iu durua pa folur Gori.

Të gjithë u shtruan këmbëkryq në postrehën e kishës. Burrat në njërën anë dhe gratë në anën tjetër. Shërbëtorët e kishës i kishin marrë të gjitha masat. Në fillim shtruan bukën dhe pastaj erdhi mish i zier, dhe në fund katër burra vendosën në mes një zamzan me raki. Iekonomi i pari ngriti pagurin e rakisë.

— Urata të na ketë lënë uratën, — tha ai, — t'i vijë dheu i lehtë atje ku është, dhe perëndia e çoftë në parajsë.

— Që sonte, me siguri, ka për ta çuar!, — tha Gori me gojën plot.

— Je në vete, ai ka shkuar, dhe ti thua llafe.

Rakia kishte dy orë që po vazhdonte. Sahanët me mish të zier uleshin dhe ngritëshin shpejt. Njerëzit hanin sa shqepeshin. Iekonomi iu drejtua epitropit të kishës:

— O epitrop, të dua!

— Të dashtë perëndia, iekonom!

— Të pimë një doli në kujtim të të ndjerit, që na mblodhi në këtë sofër.

— Të na rrojë ai që na mblodhi!, — tha Gori Tymi që, pothuajse po bëhej avash avash tym nga rakia.

— Kush të na rrojë more?, — u nxeh iekonomi.

— Ai që na mblodhi, iekonom.

— Po cili na mblodhi, xhanëm?

— Zamzani i rakisë, ikonom, të kegen, pse nuk e marrke vesh ti fare, i paqim uratën, ishalla.

— Po kujt t'i kemi uratën?, — pyeti ikonomi, që e kuptonte mirë ku i rrihte Gori Tymit. — Po thuaj, i dalë nga feja, dhe shko matanë, mua apo...

— Jo, jo ty, ikonom, zamzanit.

— Mos ia vër veshin, ikonom, nuk e njeh mirë ti atë, është shakaxhi ai. Po mirë, më gjete, të bëftë mirë dhe për gëzime e për dasmë u mbledhshim kështu, — u përgjigj epitrapi.

— Nuk prish punë, — tha Gori, — edhe në vdekje priftërinjsh nuk qenka keq të mbledhesh. Bollëk paska më shumë nga dasma dhe badjava fare.

Dhe dollia ndoqi dollinë. U pinë dolli për priftëreshën, për atë që i bëri varrimin papa Kristos, me që ai kishte bërë të mirë, për pelën e uratës, për truallin e shtëpisë, për norijen që e kishte mbajtur uratën kaq kohë me nder dhe me respekt, dhe zamzani i parë u zëvendësua nga një i dytë pak më i madh nga ai që shkoi me papa Kristom.

— Me lejë!, — tha Gori.

— Hë, ore bir, — u përgjigj ikonomi.

— Dua të ngre një shëndet. Do ma bëni ka-bull, xhanëm? — Ata që e njihnin shikuan njëri-tjetrin në sy se e dinin çfarë malli ishte Gori Tymit për punët e fesë.

— Epo ngrije, — i tha ikonomi.

— Të falem nderit, o ikonom. Ja, gëzuar, shëndeti i priftëreshës, t'i hamë dasmën, kështu u mbledhshim edhe për të, ishalla.

— Po priftëresha nuk martohet. Ajo është plakë.

— Kush tha që është plakë, — tha Gori, — ai

Ndin Kandili ia vuri syrin priftëreshës: sapo papa Kistos filloi t'i dhimbte koka. — Sa qenë aty, duke pirë raki, qeshën me këtë shaka të Gorit tonë.

Nga mesi i turmës u dëgjua një zë. Sinjali i një kënge.

— Merrjani, — tha ikonomi, — se dhe papa Kristua ia thoshte këngës qëmoti, kur ishte gjallë.

— Çfarë qëmoti, uratë, të keqen. Ai papa Kristua s'ka as tri orë që i ka dhënë fund. — Po këngëtari filloi:

Prifti të na ketë uratën,
në vend të tij do vijë një tjetër.
Atij udhë e mbarë i qoftë,
zamzani i rakisë rroftë.

Të gjithë mbanin iso. Më shumë mbanin priftërinjtë. Kënga shkante gjym, dhe këngëtari e dridhte zërin:

Priftit udhë e mbarë i qoftë,
zamzani i rakisë rroftë.

UNË DHE SHOKËT E MI

Unë atëherë punoja llogaritar. Kishim një zyrë të madhe dhe punonim disa vetë brenda. Unë, si i ri që isha, doja të vishesha me gusto, me modë. Vishesha, mbathesha, ndërroja këmishë dhe kollaro çdo ditë. Ngandonjëherë ndodhte edhe dy herë në ditë. Në punë, siç thonë edhe sot shokët e drejtorisë, kam qenë dhe jam korrekt. Një herë për një nevojë, të cilën po të më lejoni t'ju them më poshtë, i mora lejë drejtorit dhe mungova katër ditë nga puna. Të pestën ditë u ndodha në zyrë pranë shokëve të mi, të cilët më pritën mirë, po nuk e di pse më shikonin si shtrembër. Duket, nga një drejtues kostumi që kisha veshur. Edhe këpucët i kisha të një ngjyre me kostumin. Edhe këmishën, edhe... unë atë ditë mbaja bojë kafe. Fillova punën. Ishte pak nxehtë dhe unë e hoqa xhaketën.

— Ore Naumaq, — më tha Petrika, një koleg dhe shoku im, — kjo xhaketë qenka nga gjetkë e gjetkë, e mori e mira, e mori.

— Si të duket?, — i thashë unë, dhe që këtu filloi budallallëku im me qerre.

— Jo fort e mirë, — m'u përgjigj ai me një farë indiferentizmi.

— Katran me bojë, thuaj më mirë!, — u hodh e tha edhe shoqja Afroviti nga tavolina tjetër.

— Asaj xhakëtës, — u hodh si karkaleci edhe Piloja i Llazos, — njëri sup i shikon nga mushka, tjetri nga krushka. Pastaj qenka edhe stof shumë i shpëlarë, xhanëm!, — tha ai.

— Qysh ore, ky është puro lesh!, — e mbrojta veten unë se po ma merrnin nëpër këmbë atë veshje.

— Ku e ka leshin ajo, more Naumaq ziu, — dhe më tregoi pantallonat e tij Piloja i Llazos, — këto janë puro lesh, jo ato që ke ti.

— Hajde, hajde punoni, — u thashë unë, sa për t'i bërë bisht kësaj bisede të pakëndshme.

— Tani fole mirë!, — tha me ironi Piloja.

— Po ku merrni vesh ju nga cilësia dhe moda! — Këtu e djallosa më keq punën, po mirë thonë se, kur të vijnë mendtë, nuk i duan as qentë.

— Ashtu është, o Naumaq. Po a e di ç'ti thuash ti Pilos: pula e botës është më e majme! — Ishte shoku Harun ky që më foli.

— Nuk është plotësisht ashtu, — ia ktheva, pa ditur se ç'kthesë t'i jepja muhabetit. E pashë se ngeca keq me gjithë rrobat e mia të modës.

— Sidoqoftë, pjesërisht është, — tha prapë shoku Harun. Më falni, i them shoku Harun, se ishte shefi im i llogarisë. Ta dini.

— Mundet, — u përgjigja, po s'kisha dëshirë të vijoja. E pashë se po ma merrte era miellin.

— Po bluza e vendit është?, — më pyeti edhe Taqoja i Marigosë.

— Afrohu e shikoje!, — i thashë Taqos. Ai u af-

rua, e kapi bluzën me dorë dhe thirri si këshilltar Petrikën.

— Pa shikojë këtë bluzë dhe krahasojë me timen!

— Po ç'ta krahasoj kot, ajo duket si nata me ditën. Kjo e Naumaqit është si me lesh lepuri të butë, kjo jotja është me fije pambuku të kualitetit të parë.

Puna po shkonte sa thellë e më thellë dhe unë, me qëllim që t'i zbusja gjakrat, u dhashë nga një cigare të gjatë atyre që e pinin. Dhe me një çakmak akoma më të stërgjatë ua ndeza cigaren. Po keni parë ju që, kur puna nis ters, më ters ka për të shkuar. Ata filluan të kollitëshin me radhë, sikur ta kishin bërë enkas.

— Na mbyte, o Naumaq, me këto cigare!, — më tha i pari Haruni.

— Të mori dreqi me gjithë cigare që na dhe, o Naumaq, — vijoi edhe Petrika, — na shpife frëngjyzën, more gjeç belanë, gjeç!

— More Naumaq, po nga ke qenë këto ditë që s'të kemi parë?, — më pyeti më së fundi shoqja Afro-viti.

— Fillimisht, — u thashë unë të gjithëve, me qenëse të gjithë kishin ulur lapsat dhe po më shikonin mua, — kisha nja dy ditë punë në Tiranë. Pastaj nja dy ditë në Rinas. Për këtë arsye e kisha marrë lejën nga drejtori.

— Për jashtë shtetit kështu?, — më pyeti tërësisht me thumb shoqja Vera.

— Jo, prisja të më vinte një fis nga jashtë shtetit, — gjegja dhe «mbaje Naumaq, të rruat»; i thashë vetes.

— Erdhi?, — pyeti aty për aty shoqja Vera.
— Erdhi o, posi nuk erdhi, — u përgjigj Petrika me një zë të zgjatur e të sigurtë.

— Po ti nga e di?, — e pyeta atë... po ç'desha që e pyeta, thuaj.

— Një fshat që duket nuk do kallauz!, — më tha Petrika dhe bëri me dorë nga kostumi, i tëri në ngjyrë kafe.

Ata ndezën edhe nga një cigare tjetër, po jo më nga ato të miat.

— Ai turisti, — më pyeti shoqja Afroviti, — solli mjaft nga këto rraqet!

— E para, — i thashë, — këto nuk janë rraqe, e dyta, pak ju intereson kjo punë juve, shoqja Afroviti.

— Më intereson shumë bile, — m'u hodh ajo gati në grykë, — se aq kostume sa do të ketë sjellë ai, aq ditë do të qëndrojë e hapur ekspozita e rraqeve të huaja në administratën e uzinës sonë.

— Ashtu?, — pyeta unë gjoja qetë-qetë, po brenda valoja më shumë se një poçe balte e mbushur me fasule.

— Tamam ashtu dhe hiç më pak, — m'u përgjigj edhe Petrika. E pashë se puna po merrte akoma më thellë. Për një çast mendova: po sikur ta bëjnë problem edhe në kolektiv? Ç'fitova unë me këtë palo kostum që veshja? E mori dreqi edhe këtë punë! Po ai dreq kushëriri nga theu qafën dhe erdhi gjer këtu? Rri, ore kushëri, në shtëpinë tënde, pse na trazon kot? Mirëpo nuk thonë kot të parët se, «qyli, edhe prej uthulle të jetë, është sheqer e mjaltë». Nejse, kjo shkoi e vajti. Po tani? Nuk e bëra të gjatë, po, si me terezi, dola nga zyra, po

ashtu ia mbatha edhe nga porta e uzinës, dhe ia dhashë vrapit drejt e në shtëpi. Dhe pas një ore u gjenda përsëri në karrigen e zyrës. Fillova punën.

— Paske ndërruar lëkurën, — më tha Petrika.

— Mos e nga më tej!, — ndërhyri shoku Harun.

— Jo, jo t'i mbushet mirë qypi, shoku Harun.

— Qypin të mbushur e ka pasur, po me se thuaj?, — bëri sikur pyeti shoqja Afroviti.

— Me lakra! — Sqaroi Petrika.

— Ju lutem, mos ma kujtoni më!, — u thashë më në fund. Po ata hera herës edhe ma kujtojnë. Dhe mirë bëjnë që ma kujtojnë, pasi janë gjëra që nuk duhen harruar.

KUSH MË SHKARKOI?

Unë dhe shoku Zenel kemi qenë shokë fëmijnie. Nën at tona, kur bien në bisedë me njëra-tjetrën, thonë se ne të dy paskemi lindur në një ditë. Po kjo, fundja, nuk ka shumë rëndësi. Rëndësi ka fakti që ne u rritëm bashkë, ruajtëm bagëtinë lëndinave, mësuam në librat e njëri-tjetrit dhe hëngrëm bukë nga torbat e shoku-shokut. Kështu vazhduam ne derisa mbaruam shkollën. Dhe këtu u ndamë, se ashtu erdhi puna. Ne, shkuam atje ku na kërkoi atdheu.

Unë interesohesha herë pas here për Zenelin. Dhe, siç mësova më vonë, Zeneli nuk qenikësh më ai Zeneli i dikurshëm. Ishte ngritur në përgjegjësi. Mua m'u gëzua zemra se, fundi i fundit, ishte moshë ime ajo që po ecte në jetë.

I bëra telegram urimi për këtë rast, po Zeneli nuk më ktheu përgjigje. Unë nuk u mërzita. Nuk u mërzita se tani shoku Zenel nuk ishte më ai mësuësi i fshatit. Tani ai ishte një shef me goxha përgjegjësi, që kishte një tufë vartës, që bënte mbledhje, biseda, leksione, kuvende, varavingo, e, pastaj unë t'i zemërohesha? S'që shumë e udhës kjo punë.

Dhe mbase kështu, pa u takuar do të kishim mbetur, po qe se shoku Zenel nuk do të kishte ardhur një ditë në qytetin tonë. U takuam dhe u përfaquam si shokë malli e vegjëlie.

— Si je Zenel, — e pyeta, — gruan, vetë, fëmijët?

— Gjynah të qahemi!

— Urime, — i thashë —, për ngritjen në përgjegjësi!

— Ejvallah!

«More, — fola me vete, — po ky?», — dhe, t'ju them të drejtën, po më hipnin nervat.

— More Zenel, — i thashë, — po ku e gjete atë mik aq të fortë që të dha vullën e shefillëkut xhanëm?

— Ç'mik, more Petro?, — m'u kthye shoku Zenel drejt e në turi.

— E, po mik dhe bile i fortë, se fundja, more shoku Zenel, nuk plasi toka dhe dole ti e të bënë shef.

— Dëgjo këtu, Petro miku, m'u drejtua shoku Zenel, këtë radhë jo drejt në fytyrë po pak më larg, — ti nuk je në gjëndje të kuptosh dy probleme kardinale: së pari, çështjen e qarkullimit nga baza në qendër, dhe e dyta, që është edhe nga më kryesoret, ti nuk di se vërtet unë kam një mik të fortë.

— Thashë unë, more Zenel, thashë...

— Dhe ti e njëh fare mirë!

— Jarabi, po cili qenka, o Zenel?

— Partia shoku Petro, Partia jonë...

— Mirë ma bëre, Zenel, — i thashë, — se me të vërtetë kam kërkuar si breshka te nallbañi, që i thonë.

— Dhe mirë ma bëri vërtet. Ç'më lipsej mua «dasma në Karbunarë».

Kështu u ndamë me shokun Zenel. Po unë përpara iu luta Zenelit të urdhëronte nga shtëpia. Ai më tha se ishte shumë i zënë dhe ishte edhe me ca shokë. Edhe kërkesës sime që të vinte me gjithë shokët në shtëpi, ai iu përgjigj se kishte aq shumë detyra se edhe një minutë kohë nuk e kishte të lirë. E, sa i përket propozimit tim që të pinim nga një kafe, i dha udhë se sapo kishte pirë me shokun Kostandin, zëvendëskryetarin e komitetit ekzekutiv. Kështu u ndamë. Vërtet u ndamë, po unë edhe më vonë e pashë shokun Zenel bulevardit duke bërë varavingo, natyrisht me ata shokët e tij, të cilët nuk i linte dot vetëm.

Pas ca kohësh unë kisha shkuar me shërbim në Tiranë. Aty rastisi që u takova edhe me Zenelin.

— Petro! Ku je, more Petro? Po, si shkon? Nga shtëpia si i ke?, — dhe po vazhdonte shoku Zenel më pyetjet për «nga shtëpia» dhe mua nuk po më linte radhë ta pyesja fare.

— Mirë, mirë, shoku Zenel, po ju të gjithë mirë jeni? — Shyqyr thashë që gjeta edhe unë radhë një herë të hapja gojën. Nuk është mirë vetëm të të pyesin dhe ti ta kyçësh.

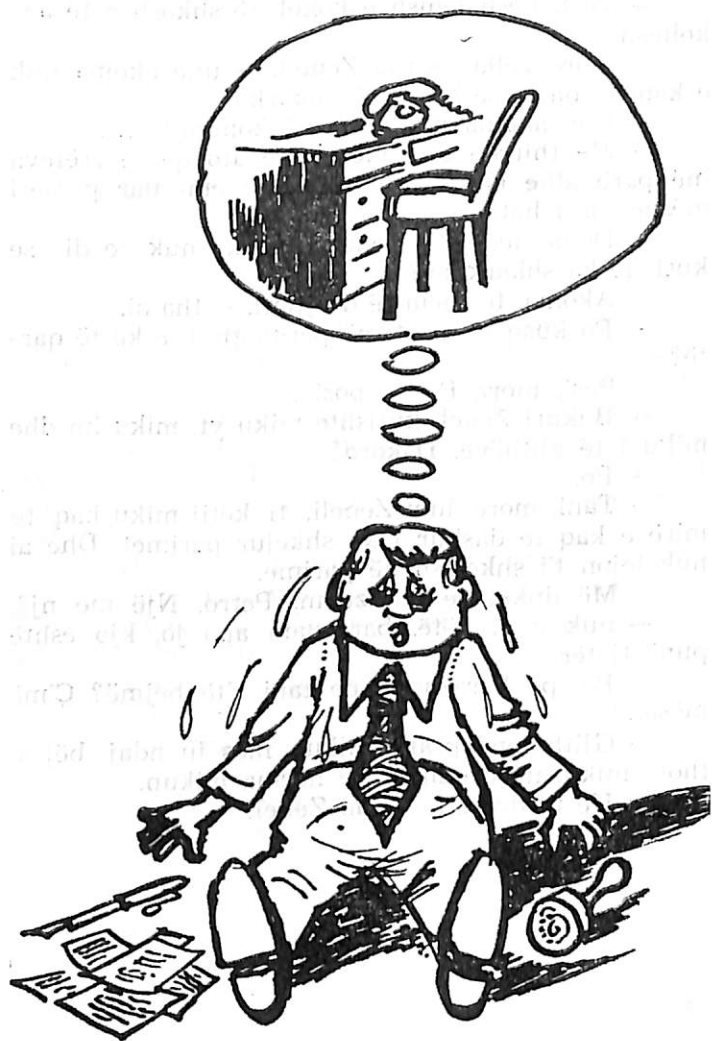
— Shumë mirë jemi, o Petro. Më kishte marrë malli seriozisht për ty.

— Edhe mua gjithashtu, — I thashë. — Po ke ni kohë të pimë nga një filxhan kafe?

Shkuam dhe u ulëm në një nga lokalet e kryeqytetit.

— Ta lexova librin tënd, Petro.

- Si t'u duk?
- I bukur, shumë i bukur.
- Mos ma bëj qejfin, Zenel, – i thashë, – unë kam nevojë për vërejtje, veçanërisht nga shokët e mi.
- Nuk ka vend për kritikë fare. More qerrata, mo, si u bërë shkrimtar? Urime, urime!
- Po ja kështu, o Zenel, ti bëhesh shef, unë shkri....
- Korrigoje, – tha shoku Zenel, – korrigoje, bëje në kohën e shkuar.
- Ore Zenel, ju mësuesit merreni me foljet, unë jam inxhinier dhe mësimet e gjuhës i kam lënë sapo mbaruam shkollën shtatëvjeçare.
- Po si është puna?
- Puna është se unë nuk jam më shef.
- I paske dorëzuar shpejt çelësat, Zenel.
- Nuk i dorëzova, më ranë nga duart. Nuk di ta t'i mbaja. Të paktën kështu më thanë.
- Po ti, a derëbardhë, akoma nuk e kishe ngrohur mirë atë qerrata karrige, si e lëshove kështu?
- Nuk e lëshova, më lëshoi.
- Po si kështu?
- Prepotent!
- Një!, – thashë unë.
- Arrogant!
- Dy, Zenel!
- Mendjemadh!
- Tri, Zenel.
- Edhe ca të tjera..., – përfundoi ai.
- Kot të paskan shkarkuar, Zenel. Po mirë, ti ç'bën? Rri si mumje?

- Ç'të bëj?, — më pyeti.
- Të bëhesh lëmsh e kokël, të shkosh e të ankohesh.
- More vëlla, — tha Zeneli, — unë akoma nuk e kam të qartë se kush më shkarkoi.
- Pse, akoma nuk ta kanë komunikuar?
- Më thirrën dhe më thanë ato që të rrëfeva më parë, dhe kaq. Tani më kanë emëruar përsëri mësues në fshat.
- Domethënë, ti, Zenel, akoma nuk e di se kush të ka shkarkuar?
- Akoma, të them të drejtën!, — tha ai.
- Po kush të ngriti në përgjegjësi, e ke të qartë?
- Posi, more Petro, posi...
- Bukuri Zenel, ky ishte miku yt, miku im dhe miku i të gjithëve. Dakord?
- Po.
- Tani, more lum Zeneli, ti këtij miku kaq të mirë e kaq të dashur i ke shkelur parimet. Dhe ai nuk lejon t'i shkelësh në parime.
- Më duket se barazua, Petro. Një me një.
- nuk e di këtë, barazua apo jo, kjo është punë tjetër.
- Po, po barazua, po tani ç'të bëjmë? Ç'më mëson?
- Gjithmonë pranë mikut, mos iu ndaj, bëj si thotë miku, mos e shkel në norma mikun.
- Ke të drejtë!, — tha Zeneli.

FALE REVIZORËVE QË NA ERDHËN

Organikat dhe list-organikat i pamë me syrin kritik. Ç'patëm ku patëm i shkurtuam dhe i sistemuam duke u tiganisur me dhjamin tonë aty brenda përbrenda ndërmarrjes. Bukuri. Po na mbeti Bejazja. Se Beja-zen e kishim sanitare të zyrave, mirëpo e shkurtuam. Prapë bukuri. Po ku ta çonim Bejazen? Nejse, më së fundi ia gjetëm edhe asaj vendin.

Shoqja Bejaze Thoçi, deri tani punëtore sanitare në zyrat e administratës, të kalojë punëtore pas-trimi në repart. Ose, siç i thonë këtej nga anët tona: «Dhia mish dhe cjapi tavë».

- Po si do të paguhet?
- Në brigadë.
- Me normë?
- Epo me normë.
- Nga do t'i dalë norma Bejazes se?!
- Nga brigada.
- Jo!
- Posi!
- Pa normë?
- Epo mirë, pa normë.

Kështu u tha dhe kështu u bë. Bejazja figuronte punëtore pastrimi në repartet e oficinës dhe në të vërtetë pastronte zyrat e administratës. Natyrisht, zyrat do të pastronte, se në tri zyra që ka ndërmarrja jonë, punojnë shtatë vetë. Pse, ata do t'i pastrojnë? Po autoriteti i zyrtares?

Kështu mori fund njëherë e mirë edhe kjo e keqe e madhe që na kishte zënë këmbët. Po nuk i kanë thënë kot të moçmit: «S'qe e thënë të hante dervishi lepur». Një ditë na u fanepsën nja tre revizorë, që u ngulën në ndërmarrjen tonë dhe nuk kishin ndërmend të shkuleshin. Mirëpo edhe ne nuk u treguam leshko, kur i thonë fjalës. Një mëngjes herët, sa nuk kishin ardhur revizorët, e thirrëm Bejazen dhe i thamë:

— Sakën, Bejaze, se dukesh këtej nga zyrat e administratës derisa të shkulen nga vendi revizorët që na kanë zënë frymën.

— Po mirë, a të keqen nëna, — tha Bejazja, — po ku të rrijë plaka?

— Në shtëpi.

— Uu, në shtëpi!?, — habit Bejazja. — Po unë kam kalamaj, more bij, duan të hanë ata. Kush e mban nënën pa rrogë në shtëpi?

— Rrogën, Bejaze, do ta marrësh siç e ke marrë deri tani.

— Uu, — ia bëri Bejazja prapë, — po ku është parë kjo? Të rrish në shtëpi dhe të marrësh para!

— Në ndërmarrjen tonë është parë. Nisu tani, se po vijnë revizorët.

Revizorët, pasi i tundën dhe i shkundën mirë letrat e regjistrat tanë nga ishin dhe nga s'ishin, ngecën tek emri i Bejazes.

— Po kjo Bejazja?, — pyeti i pari i tyre.
— Është Bejazja!
— E shoh, — tha ai, — po me se merret?
— Me pastrime.
— E çfarë pastron?
— Magazinat, repartet, ofiçinën...
— Makinat, zyrat, — vijoi revizori.
— Jo, zyrat pastrohen me grafik.
— Si me grafik? Nuk e kuptoj këtë lloj grafi-
ku, — tha ai.
— Ja grafiku. Ne kemi disa shoqe. Çdo ditë,
njëra nga ato pastron zyrat.

— Sa mirë!, — tha revizori. — Po këto ditë nuk kemi parë ndonjë shoqe që të zërë fshesën me dorë.

— Dakord që nuk keni parë, por s'keni se si t'i shikoni, pasi shoqja që ka radhën e pastrimit, vjen një orë më parë se personeli.

— E sheh!, — tha revizori (qe një grindavec revizor), — e paskeni bërë si në shkollë, me radhë pastrimi. Gjë e bukur, për nder, — u tha ai dy shoqëve të tij. — Po mirë, — vazhdoi prapë ai si grindavec që ishte, — sot, fjala vjen, radhën e ka, sipas grafikut, shoqja Lefteri.

— Urdhëro!, — u përgjigj Lefteria, që nuk e pati mendjen aty.

— Ju e bëtë pastrimin sot?

— Cilin pastrim, ju lutem?

— Të zyrave.

Ajo drejt Lefterie në fillim e humbi si «Shadija simiten», po falë që e mblodhi veten shpejt.

— A, po, — tha ajo, — unë e bëra. E bëra dje kur mbaroi orari zyrtar.

— A, tamam dje duhet ta keni bërë, kur ikët

një orë më parë se kishit fëmijën e sëmurë. Prandaj, — Lefteria u përtyp sikur hante bukë dhe djathë në orarin e punës, — nejse, nejse, — tha revizori, — mund të ndodhë që edhe grafiku të mos respektohet. Po ku është tani Bejazja?

— Në repart, ku gjetkë?

— Shkojmë ta takojmë, — tha revizori, — jam kureshtar ta njoh.

— Çfarë kurioziteti ka, a derëbardhë, të njohësh Bejazen? Bejazja është grua si gjithë gratë e tjera.

— Jo, — tha revizori tamam-tamam grindavec, — ajo nuk është si të tjerat, se të tjerat punojnë, po ajo?

Dhe shkuan në repart. E kërkuan e ku nuk e kërkuan Bejazen. Po ajo ishte në shtëpi. Ne e dinim po... kishim ngecur si karkaleci në dhallë. Megjithatë revizorit i thamë se mund të ishte e sëmurë dhe të mos kishte ardhur në punë atë ditë.

— Mundet, — tha revizori, — po të pyesim njëherë. — Dhe pa e mbaruar mirë fjalën iu drejtua një punëtori. Dhe kujt pa, Zalos, që nuk i mban dhëmbi asgjë. — More shok, të lutem, ku është Bejazja sot?

— Nga zyrat e administratës, andej e ka punën ajo.

— Andej nuk është, — tha revizori.

— Oho harrova, — tha Zaloja, — ajo ka ca ditë që nuk vjen në punë.

— Mos është gjë e sëmurë?, pyeti revizori. — Apo mos ka ndonjë hall familjar?

— Hall ka e shkreta, — tha Zaloja, — po më të madhin hall e ka drejtorja e ndërmarrjes.

— Ç'i madh hall e paska zënë drejtorinë, ore mik i dashur?

— Po paskan ardhur ca revizorë te ne, dhe, sa të ikin ata, Bejazes i thanë të mos duket këtyre anëve.

— Ashtu-ë?

— Ore byrazer, — pyeti Zaloja si kofini pas të vjeli, — mos jeni ju ata revizorët?

— Ne jemi!

— E po, më falni, ore shokë të drejtorisë, — na u drejtua Zaloja sikur do të lante gojën, — po kur i thatë Bejazes të shkonte në shtëpi, pse nuk na thatë edhe neve të qepnim gojën?

U këthyem secili në punë të vet dhe thamë se e kaluam lumin ashtu gjysmë lagur dhe gjysmë tharë, mirëpo jo që jo. Nuk paskej qenë kësmet të mbeteshim pa u lagur. Mirëpo ne u bëmë qull fare. Na bënë në ngarkim gjithë rrogën e Bejazës. Po falë një mijë herë që revizorët erdhën shpejt se, të paskëshin vonuar edhe ca, atëherë s'dihej se gjer ku do të mbërrinte hesapi.

KUR TË GJYKOJNË GRATË

Gjyqtaria thirri palët dhe seanca filloi me dyer të hapura. Përballë trupit gjykues qëndronin një burrë dhe një grua. Nusja ishte e qetë, ndërsa burrit nuk i zinte vendi vend. Ai shpesh fërkonte mustaqet e prera spic, rregullonte favoritet që i vareshin deri poshtë veshit si yzengji kali dhe shtrëngonte nofullat. Dhe kishte të drejtë: ku ishte parë e ishte ndër kjo punë që të ndodhej ai në sallën e gjyqit i paditur nga një grua? Dhe jo vetëm i paditur, po njëkohësisht do të gjykohej nga tri gra të tjera. Kjo që për të paradoks i kohës. Megjithatë njeriun e gjallë, e për më tepër burrin që është burrë, ç'e zë dhe nuk e heq. Ja kështu po hiqte edhe «profesor» Pinjollit jonë.

Shega, nusja e «profesor» Pinjollit, mbaroi së foluri për ato që kishte dhe kërkoi nga trupi gjykues që martesë të zgjidhej. Pastaj fjalën e mori «profesori».

— Që në fillim të apologjisë sime, — nisi ai ligjëratën, — dua të vë në dijeni se për pak nuk qeshë dakord me trupin gjykues.

— Po mund të na thoni arsyet që ju për pak desh nuk paskeni qenë dakord me trupin gjykues?

— E vetmja arsye e pakundërshtuar ishte fakti kuptimplotë që krejt trupi gjykues përbëhet nga gra. Unë nuk do të isha kurrë në kundërshtim, qoftë edhe sadopak, sikur në këtë trup gjykues të ishte vetëm një burrë.

— Si ta kuptojmë këtë?, — e pyeti Drita, një anëtare e trupit gjykues.

— Kështu mendoj unë!

— Paragjykim, apo jo?

— Dua të më kuptoni drejt. Nuk është fjala për t'ju ofenduar.

— Edhe të doni, nuk ju lejon njeri. Megjithatë, vazhdojmë seancën. Bashkëshortja juaj, Shega, ju ka paditur për sa dëgjuat në deponimet e saj. Ç'keni t'i thoni asaj dhe trupit gjykues?

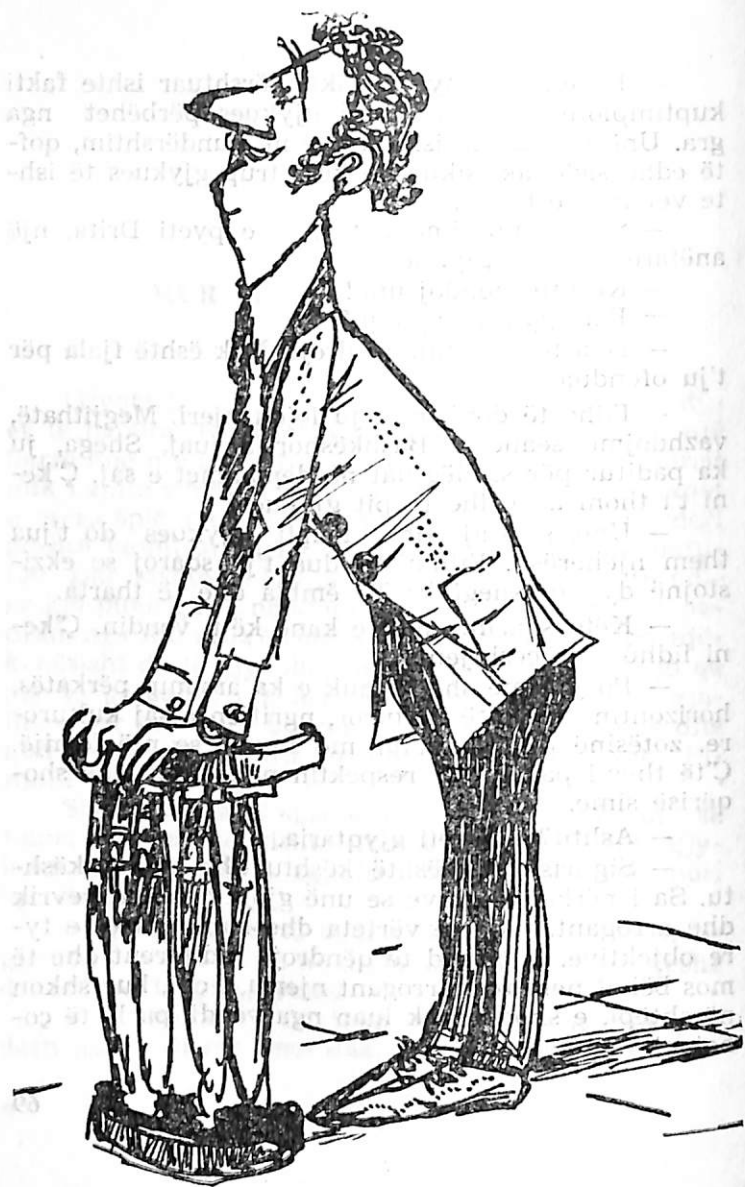
— Unë, si asaj dhe trupit gjykues do t'ju them njëherësh. Fillimisht dua t'ju sqaroj se ekzistojnë dy lloj shëgësh: Të ëmbla dhe të tharta.

— Këto sqarime nuk e kanë këtu vendin. Ç'keni lidhur me çështjen?

— Po ja, ime shoqe, nuk e ka arsimin përkatës, horizontin e mjaftë kulturor, ngritjen e saj kulturore, zotësinë për të lindur më shumë se një fëmijë. Ç'të themi pastaj për respektin ndaj meje dhe shoqërisë sime.

— Ashtu? — Pyeti gjyqtaria.

— Sigurisht që është kështu dhe vetëm kështu. Sa i përket akuzave se unë gjoja qenkam nevrrik dhe arrogant, janë të vërteta dhe kanë arsyet e tyre objektive. Si mund të qëndrojë indiferent dhe të mos bëhet nervoz e arrogant njeriu, i cili, kur shkon në shtëpi, e shoqja nuk luan nga vendi, pa le të çohet në këmbë?

— Po ju, «profesor», — u drejtua gjyqtaria, — jeni çuar ndonjëherë në këmbë kur është futur Shega?

— Unë?! — U habit «profesori».

— Po po, ju! Pse çuditeni?

— T'i çohem unë gruas në këmbë?

— Respekti është reciprok, «profesor». Po ti me ç'të drejtë kërkon që ajo të ngrihet në këmbë? Nejse, vazhdoni.

— Do vazhdoj. Si të qëndroj indiferent, kur dhoma e pritjes është e mbushur plot me shokë e miq të sërës sime dhe ajo vonon të qerasë si ata dhe mua?

— Është e vërtetë, — tha Shega, — se kjo ka ndodhur vetëm në një rast, po në atë kohë unë isha duke i bërë djalit banjë, dhe s'kisha si ta lija përgjysmë.

— Shumë mirë, — tha gjyqtaria, — atëherë ju vetë, «profesor», të ishit ngritur dhe të qerasnit shokët, miqtë dhe veten tuaj.

— Unë!? — U habit «profesori».

— Po, mor, po, ju! Pse çuditeni?

— Jo, vërtet s'ka gjë për t'u çuditur. Po si të mos bëhem nervoz dhe arrogant kur unë shkoj në shtëpi dhe tavolinën e gjej të pashtuar?

— Edhe ky është një rast i vetëm, — foli prapë Shega me shumë sinqeritet, — por duhet ta dini, shoqe gjyqtare, se isha duke vënë djalin në gjumë. E pra duhet të lija djalin të qante dhe t'i shtroja tavolinën «profesorit».

Po ju vetë, «profesor», s'kishit mundësi ta shtro- nit tavolinën dhe t'i thoshit edhe Shegës...

— ... Urdhëroni zonja grua të hani drekën! Sa bukur!

— Pse, edhe për këtë çuditëni, «profesor»? — i tha Drita.

— Jo, si do të çuditem!

— Ashtu?, — pyeti rreptë gjyqtaria.

— Po, po ashtu. Pse çuditëni, shoqja gjyqtare?

— S'ka pse të çuditem, «profesor», kur në shoqërinë tonë ka ende burra të tillë. Vazhdojmë seancën.

— Ja, në përgjithësi këto ishin edhe akuzat e anës paditëse. Mendoj se edhe trupi gjykues është i qartë se, kur një grua arrin derisa të padisë burrin e saj në gjyq, kuptohet që ky është veprim krejt paradoksal.

— Të drejtën e divorcit «profesor», e ka edhe gruaja njëlloj si burri, dhe këtë ia jep kushtetuta. Gjë tjetër keni për të thënë?

— Jo, nuk kam.

— Xha Isa, — foli gjyqtaria, — ju kemi ftuar dëshmitar lidhur me çështjen për zgjidhjen e martesës së palëve. Ç'keni t'i thoni trupit gjykues dhe sallës?

— Dua t'i them trupit gjykues vetëm kaq: shyqyr, një mijë herë shyqyr që tipa si ky efendiu këtu, — dhe bëri me dorë plaku nga profesor «Pinjollli», — ka fare pak. Po edhe këta pak duhet të ndregën. Ky është i pacipë kur thotë se Shega është injorante. Po injorant je ti, se që të mbarosh shkollën e lartë nuk do të thotë se je me kulturë. Sepse të ishe aq burrë i mirë zotrote, — iu drejtua përsëri «profesorit», — nuk vije deri këtu.

— Nuk erdha vetë, xha Isa, më pruri ajo!

— Bëri mirë që të pruri. Po paska vonuar. Më parë duhet të të kishte sjellë.

— Xha Isa, po edhe ti kështu?, — pyeti ai, si me keqardhje.

— Po edhe unë, edhe gjithë lagjja, mbrëmë vendosëm në mbledhjen që patëm, ku zotrote, «profesor», nuk begenise të na vije, që ti duhet ta lësh zanatin, se s'ke ç'edukon te të rinjtë. Do shkosh për riedukim. E kupton, «profesor»?

— Do ta kuptoj patjetër, — tha «profesori»; Si të mos e kuptoj?

— Le t'ia lëmë kohës, ajo le ta provojë fjalën tënde.

Seanca u mbyll. Unë nga shënimet që mbajta nxiva këto fletë letre. M'u thaftë dora në desha të shkruaja për ngjarje të tilla. Po ja që, siç tha edhe xha Isai, ka ende «burra» si ky. Dhe të tillëve ne do t'u tregojmë vendin.

BINJAKËT

Njëzet e pesë vjet më parë, në kohën e reciprokut, babai im më bleu një biçikletë. Po atë ditë dhe atë datë që u ble biçikleta ime, vetëm me ndryshim ore, Xhikoja, gruaja e Qatos, fqinjë me ne, lindi një vajzë.

Që nga ajo kohë e deri tani biçikleta ime vazhdon të punojë duke mbajtur në shpinë jo vetëm mua po edhe gjysmën e lagjes, që e marrin fare pa më pyetur.

Ndërsa goca e Qatos, Blerta, kështu ia vunë emrin atëherë, ka njëzet vjet që ha qyl mbi shpatullat e Qato Ziut dhe të Xhiko mamit. Kjo mami dikur e ushqente me qumësht gjiri. Tani e ushqen me qumësht lope. Dhe e pi apo nuk e pi qumështin Blerta jonë.

— Po bre, — më tha Qatoja një ditë, — më mbeti edhe goca në shtëpi.

— Rruaje, o Qato, se mos të ftohet.

— Nuk e kam se më ftohet, po është halli se nuk po i gjej një punë për të qenë.

— Këtu, ke të drejtë, Qato vëllai, se e vërteta është që Blerta ka edhe goxha shkollë.

— Jo bre, çfarë shkollë ka! Ajo e ka lënë shkollën që në klasë të tetë.

— E mbaroi të tetën?

— Po, po të tetën e mbaroi.

— Paska shkollë, paska, nuk qenka fare pa të.

— Çfarë ka, more, — tha Qatoja, — tetëvjeçarja tani nuk futet më në refene.

— Epo, meqenëse nuk u futka në refene, o Qato, le ta ngasë më tutje Blerta shkollën.

— Blerta e nget, po nuk e qas shkolla, se nuk është në punë.

— Eë, — thashë unë, — kjo qenka ç'qenka. Po gjeji një punë, o Qato, le të jetë si të jetë, mjafton të jetë punë.

— Jo xhanëm! Le të jetë si të jetë, thotë ky. Pse, më mbytën gocat mua? Unë atë kam dhe dritën e syve.

— Bjere në punë në ndërmarrjen tonë po deshe, — i dola borxhit si fqinjë që e kisha, pa kokën e Qatos unë e dija prej kohe.

— Ç'punë vallë?, — pyeti.

— Pjatarëse në kuzhinë, Qato. Bukuri fare.

— Je në vete more! Të bukur punë që më gjete. Hajde komshi, hajde. Po ja ta zëmë se e futa në punë atje ku thua ti, të lajë sahanët de. Bukuri. Ja i doli një fat. Dhe fati do presë: «More, ju kam rixha, ku punon vajza?», dhe do t'i përgjigjem domos: «Ja, or mik, lan sahanët në një mensë».

— Po nuk do t'i thonë: «Fshin sahanët e shtëpisë», apo jo?

— Jo edhe ashtu jo! Dhe që të ngas llafin: «Ec ore tutje», do t'i thotë fati. Dhe fati ikën. Ja kështu,

komshiu im i dashur. Prandaj ty të paça me nder, po unë atje gocën nuk e sjell.

— Mirë, — i thashë, — do bisedoj unë me një shokun tim mos ta rregullojmë të futet në çerdhe.

— Jo bre, — u hodh Qatoja, — pse, që tani në garrametet e kalamajve do ta fut unë gocën? Do këtë kohë mjaft për t'u marrë me fëmijë. Ditët e mira paskëtaj vijnë.

— Mirë e ke, — i thashë Qatos. — Ore Qato! Unë kam një shokun tim që është zëvendës drejtor ndërmarrjeje.

— Të të rrojë!, — më tha Qatoja. — Pastaj?

— Të martohet me të, ka gjë të keqe?

— Sa ma kanë kërkuar mua Blertën nga kjo kategori që kanë përpara zv-në, nuk mbahet mend.

— Atëherë, pse nuk e jep?

— Epo, ka mirë e mirë, o komshi.

— Qato, shikoju punën njerëzve, jo gunën. Shiko sa djem të mirë ka lagjja jonë, sa punëtorë...

— Ore komshi, më duket se ti po tallesh me mua! Po unë nuk jam bërë për të më tallur ti, e more vesh? Se unë gocën e mbaj në shtëpi dhe, kur të pyesë fati se çfarë pune bën vajza, do t'i thonë:» Babai i saj, domethënë unë vetë dora, e ka mbajtur në shtëpi se e ka vajzë të vetme...»

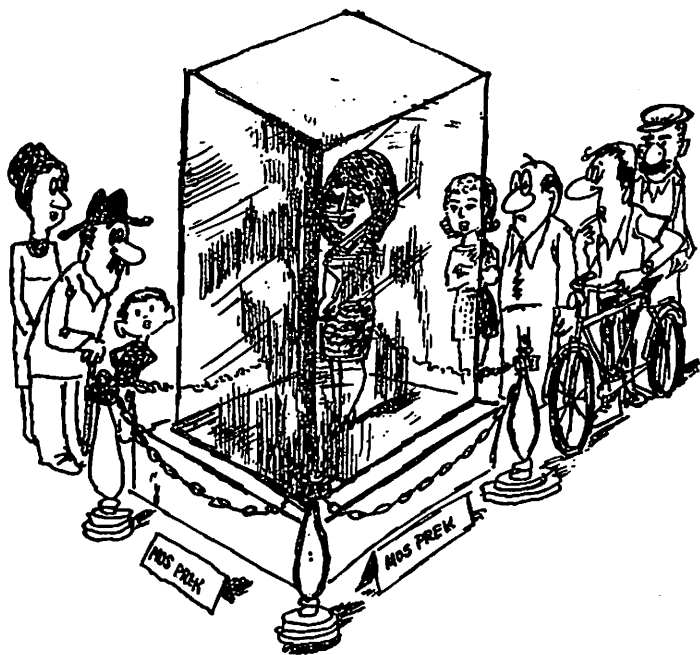
U ndava me Qaton. Për ca kohë nuk u pamë më me të. Një ditë u takova me Blertën.

— Akoma pa punë, moj Blerta?

— Po, akoma pa punë, komshi. Se ca kështu si ti na kanë gjetur goxha punë. Po do bënin mirë që, kur t'u rriteshin vajzat e tyre, t'i shpinin për të punuar atje. — Kaq pati nderin të bisedonte me mua Blerta.

— Një ditë Blerta më kërkoi biçikletën hua. Dhe unë, pa e menduar thellë punën, ia dhashë. Po ç'ndodhi më tej, do të pyesni ju. Tek po kalonte përmes një grupi të rinjsh, po nga lagjja jonë, dikush tha:

— Ja dy biçikleta pa parafango!

Shokët e tij qeshën, ndërsa Blerta u bë për uthull. Erdhi e ma përplasi biçikletën në korridor dhe më shfryu.

— Vëri një parafango, të shkretën, se nuk u bë qameti!

— Pse, moj Blerta, si është puna? Mos të bëri me baltë?

— Dhe çfarë balte se! — Dhe më tregoi ç'i kishte ngjarë.

— S'kanë faj parafangot e biçikletës sime, po të tuat, — i thashë unë, duke i treguar me edukatë se fundet dhe fustanet e shkurtra të tregojnë si biçikletë pa parafango.

Ajo më ktheu krahët me inat dhe iku. Kam dëgjuar se është paraqitur në zyrën e punës.

NA RROFTË MERHABAJA ...

Për shkollën pedagogjike ishte vetëm një bursë. Atë bursë kryetari i këshillit popullor e mori, e lau, e shpëlau si vajzë të vetme dhe, pasi e pleqëroi disa ditë radhazi me disa nga anëtarët e këshillit, nuk ra dot në ujdi se kujt do t'ia jepte.

Kryetari i kooperativës kur ishte larguar nga kooperativa, në kalim e sipër, kishte lënë porosi: — Kujdes me bursat!, — dhe vetëm kaq.

Meqenëse afati i dërgimit të tyre në rreth po kalonte, kryetari i këshillit vendosi që, kryetarit të kooperativës t'i merrej aprovimi në shtëpi para se të shtrohej problemi në masë. Dhe kryetari mori rrugën për në shtëpinë e kryetarit. Gruaja e kryetarit të kooperativës, shoqja Alime, siç kishte qejf ta thërrisnin atë, sa e pa i tha:

— Urdhëroni, urdhëroni, shyqyr që erdhët një herë.

— Ku është shoku Brahim?, — pyeti kryetari për kryetarin.

— Ka pesë ditë që është sëmurë!, — u përgjigj Alimeja.

— Jo more! Si kështu! — Dhe pa pritur më

gjatë, u futën brenda. Shoku Ibrahim, domethënë kryetari i kooperativës sonë, vërtet ishte i sëmurë, pse t'ia hamë hakun kot së koti.

Ai e priti menjëherë kryetarin e këshillit dhe u interesua për problemet që kishin lindur gjatë mungesës së tij në kooperativë. Pastaj e pyeti:

— Ç'e mirë të solli?

— Po, ja, — tha kryetari i këshillit, — erdha të pyes për ty, pastaj edhe për punën e atyre bursave.

— Uh! Bursat, — psherëtiu Alimeja.

— Mos u ngut Alime!, — i foli i shoqi.

— More Brahim, — i tha ajo, — mua po më mbetet vajza në shtëpi dhe po më luan çarku i kokës, ti më thua mos u ngut.

— Vërtet, — tha shoku Brahim, — ku nuk kam shkuar për një djallo bursë. Po të gjithë më drejtojnë në lagje. Mirëpo nga lagjja unë nuk përfitoj se ka edhe më nevojtarë.

— Po për këtë të uruar bursë kam ardhur, — tha kryetari i këshillit dhe mori frymë lirisht ngaqë u çlirua më në fund nga sikleti që kishte. — Midis të tjerave kemi edhe një për në shkollën pedagogjike.

— Uh, sa mirë, — foli Alimeja, — po atë të pedagogjikes jepjani Shishos sime. Fundja, babait të saj, domethënë shokut Brahim, po i bie bretku atje në fshat për të mirën e përbashkët. Nuk paska të drejtë ky alamet kryetar kooperative të marrë një të drejtë studimi për vajzën e tij?

— Ashtu qoftë, — tha kryetari i këshillit duke i dhënë karar plotësisht kësaj pune. — Po është belaja, — vijoi, — se do t'i shtrojmë edhe në popull. Kësaj si do t'ia bëjmë?

Këtu mori pjesë me gjykimin e saj të lartë së-
rish shoqja Alime, e cila dha këtë mendim konkret:

— E drejta e studimit për në shkollën pedago-
gjike të mos thuhet fare. Ja zëre se nuk pati këtë
vit. Pastaj, kur të nisen dokumentat e të tjerëve, të
nisen edhe ato të Shishos, domethënë të vajzës së
shokut Brahim.

Mendimet e Alimesë u miratuan nga të prani-
shmit dhe u veprua ashtu siç tha ajo.

— Vetëm kam frikë se mos ndonjë nga anëtarët
e këshillit i nxjerr petët lakrorit!, — tha kryetari i
këshillit.

— Epo, kaq gjë ti duhet ta kesh vetë parasysh!,
— e vulosi Alimeja.

*

* * *

Mbledhja e popullit i diskutoi mirë e bukur të
gjitha të drejtat e studimit që kishin ardhur, duke
ua dhënë atyre që e meritonin. Kur mbledhja po i
afrohej fundit dhe kryetarët thanë «se e hodhën pa
u lagur këtë punë», u ngrit Sofia, nusja e Nasit, për
të cilën thanë se i pret gjuha nga të katër anët!

— Me lejë?

— Ne i mbyllëm diskutimet, shoqja Sofiel, —
tha shoku Brahim.

— Unë nuk do të diskutoj, vetëm dua të pyes:
A ka fshati ynë ndonjë të drejtë studimi për ar-
simtar?

— Të mblidhet këshilli popullor për t'i dhënë
përgjigje, — sqaroi kryetari i këshillit.

— Ç'do këshilli që të mblidhet, — tha një tjetër, — ti je kryetar dhe përgjigju! Nuk do të rrimë gjithë natën këtu.

— Atë e di këshilli popullor!, — u përgjigj hidhur kryetari.

— More shok, vetëm kaq na thoni: ka apo nuk ka të drejtë studimi për në pedagogjike?

— Nuk ka, moj shoqe, oj kjo ore!, — u nxeh kryetari i këshillit.

— Kur s'ka nuk ha as mbreti, — foli shoku Brahim, kryetari i kooperativës sonë.

— Mirë, — tha Sofia, — veç një proçkë është bërë në këtë mes, ose nga ju, ose nga ata në rreth.

— Pse?, — pyetën të dy kryetarët menjëherë.

— Mos u ngutni, more shokë, — tha shoku Lllazar, sekretari i Partisë në kooperativën tonë, — ajo shoqja pyet: ka apo nuk ka?

— Jo, nuk ka!, — tha kryetari i këshillit.

— Bukur, — tha shoku Lllazar, — ju, shoqja Sofie, ku e keni llafin?, — u drejtua shoku Lllazar nga ajo.

— Llafin e kam se ata në seksion të arsimit thanë se ka një të drejtë studimi për në shkollën pedagogjike. Desha të di kujt i është dhënë kjo e drejtë studimi.

— Ti, shoqja Sofie, s'ke parë as shkallën hierarke dhe ke shkuar drejt e në rreth pa na marrë lejë neve të fshatit.

— Meqë s'ke parë, shoqja Sofie, kësaj i thonë të jesh miopë! E kupton ç'ke bërë?

— E kuptoj posi! Desha të shkonte atje në pedagogjike vajza e Zenelit, Zeneli ka tetë fëmijë. Ta çonte këtë të madhen.

— Kështu, shoqe dhe shokë, lakrori mbeti pa petë, — tha shoku Llazar. — Qenka një e drejtë studimi për shkollën pedagogjike. Po kujt i është dhënë kjo? Dhe pse nuk na e zutë në gojë fare?

— Po, si të themi, shoku Llazar, llafin ia kemi dhënë shokut Brahim, po bursën akoma jo.

— Shumë mirë, — tha shoku Llazar, — atëherë shoku Brahim të mbajë llafin, kurse bursën le t'ia japim vajzës së Zenelit. Kush është dakord?

U ngritën lart të gjitha duart e të pranishmëve.

— Kështu pra, i urojmë suksese vajzës së Zenelit!, — uroi shoku Llazar. — Ndërsa ty, shoku Brahim, «të të rrojë merhabaja, se bakllavanë do ta hanë dynjaja.»

TIRANË ËSHTE GJITHË SHQIPËRIA

Lajmin se Zylkadeja e Feridesë ishte fejuar, ma pruri ime shoqe, dhjetë minuta para se të haja bukë.

— More vesh gjësendi, Vasillaq?

— Jo, ç'ka ngjarë?

— Zylkadeja e Feridesë u fejua.

— Të trashëgohet, grua e dashur, po ti ha bukë njëherë se je lodhur, pa e bisedojmë edhe këtë punën e fejesës.

— Jo e bisedojmë, — më tha ajo, — po do shkojmë për urim.

— Do vemi që ç'ke me të, se e kemi fqinjë.

Po, përpara se të shkoj për urim më duhet të hap një parantezë lidhur me familjen e Zylkadesë. Si kryefamiljar është xha Selmani, babai i Zylit, — kështu e thërresin shkurt çupën e lagjes sonë, pastaj vijnë dy djemtë, i madhi punon në një oficinë mekanike, ndërsa i dyti është ende i vogël. Që të gjithë janë njerëz të mirë. Këtu po e mbyll parantezën dhe po vazhdoj, së bashku me gruan time të dashur, të ngjithë shkallët e apartamentit ku banon çupa e sapofejuar.

Derën na e hapi xha Selmani, babai i Zylit.

— Urdhëroni ju lutem!, — na ftoi ai të futeshim brenda. — Jua paçim borxh edhe në shtëpinë tuaj.

— Ju falemi nderit, xha Selman, iu përgjigja unë me një thes delikatesë, se nuk thonë kot: «si të bjerë daullja hidhe edhe këmbën». — Vajza t'ju trashëgohet.

— Ju falemi nderit, — na u përgjigj edhe Ferideja, — ju falemi nderit shumë.

— Të trashëgoheni, — u drejtova nga vajza e fejuar taze, — me këmbë të mbarë dhe jetë të lumtur.

— Ju falemi nderit, — na u përgjigj edhe ajo, domosdo gjithë gaz, se nuk i thonë shaka të fejojesh. Pastaj na qerasi me raki, liker, llokume, bonbone, cigare me filtër dhe me shkrepëse për ta ndezur.

— Ja kështu, shoku Vaskë, — e filloi bisedën i pari xha Selmani, si i zoti i shtëpisë që ishte, — e pat edhe kjo punë.

— Epo, — thashë, — çdo gjë me kohën.

— Ashtu, ashtu, — tha xha Selmani, — mirë e the, çdo gjë me kohën, se unë e kam thënë që në krye të herës: vajza është derë e botës.

— Po, ku kështu do të shkojë Zyli jonë?, — e pyeta plakun Selman.

— Në Tiranë!, — u hodh Ferideja shpejt e shpejt.

— Aty banon edhe me shtëpi familja e dhëndrit?, — pyeti nusja ime këtë radhë.

— Po, — u përgjigj xha Selmani, — punon doktor, por tani me këtë burokracinë e re e kanë çuar deri në Veri.

— Bukuri, — thashë, — dashka t'u freskoka njëherë, si nga zanati edhe nga klima. Po Zyli, domosdo edhe ajo do shkojë atje.

— Bah!, — u hodh Ferideja, — ç'do të bëjë Zyli atje? Ai, domosdo le të shkojë, po Zyli do të qëndrojë në Tiranë, në mes të kryeqytetit, në mes të njerëzve.

— Edhe atje ka qytet, Feride, edhe atje ka njerëz, dhe të mirë fort bile!

— Si ky qyteti ynë?, — u tall pak Ferideja jonë e dashur.

— Ky është shumë i mirë, po ka edhe më të mirë.

— Ohuhej! Ti, Vasillaq, meqenëse ke mbaruar jashtë shtetit, — më tha ajo, — dhe na flet për ato qytetet që ke parë andej.

— A! Jo, Feride, unë flas për këto qytetet tona këtu. Ato andej le t'u kenë ymër atyre andej.

— Po ku, na qënkan këto, more Vasillaq?

— Këtu, Feride, këtu. Tani edhe fshatrat po bëhen si qytete. Atje ka goxha bulevarde. Xha Selmani ka kullotur dhentë atyre anëve para se të bëhej mësues. Eh! Ç'ka thënë i miri Naim për fshatin dhe për bagëtinë. Apo s'ka thënë, o xha Selman?

— Ka thënë, i gjori, ka thënë, po kush e dëgjon.

— Të gjithë e dëgjojnë, me përjashtim të disave që janë shurdhuar para kohe.

— Epo ta lashë llafin në mes, — tha xha Selmani dhe ma preu drejtimin e bisedës, se do ta kisha bërë atë Feridenë për gjalpë pa kripë, — në zanat, ama, more Vaskë, të than.

— Cili qenka ky që të thaka në zanat, o xha Selman?

— Po dhëndri, bre Vaskë.

— Ëhë, më fal, se u ndodha bosh, xha Selman.

— E de, s'ka gjë. Epo ka goxha kohë që punon si mjek.

— Qenka djalë i ri!

— Njëzet e tetë vjeç!, — sqaroi Ferideja, sikur të ishte punonjëse në zyrën e gjendjes civile.

— Dhe që nga koha që ka mbaruar studimet, në Tiranë ka qëndruar?, — pyeti prapë nusja ime.

— Po, po, — tha Ferideja, — ai është ollog...

— Otorinolaringolog!, — shpjegoi Zyli menjëherë, meqenëse e ëma nuk qulloi gjë me këtë huf...

— Specialitet, — thashë unë, — për të cilin rrethet e vendit tonë kanë shumë nevojë.

— Le të kenë, — tha Ferideja, — po, ama, fyti nuk shikohet në rreze të diellit. Duhet makineri.

— Deshe të thuash se duhen aparatūra, — ndërhyra unë, — veç një gjë, Feride: njeriu i sjell ato aty ku punon vetë.

— Po le t'i sjellin njerëz të tjerë, pse pikërisht dhëndri im u dashka për këtë punë?

— Edhe ata janë njerëz, pse vetëm dhëndri yt është i tillë? Prandaj më duket mua se ky qarkullim paska qenë i nevojshëm dhe i domosdoshëm. Më falni, mendimi im është ky.

— Ja edhe dhëndri, — ndërhyri në mes prapë xha Selmani dhe na tregoi një fotografi. — Ja, ky bukuroshi këtu është. Ju pëlqen?

— Mua, xha Selman?, — pyeta unë. — Kur i ka pëlqyer së zonjës së punës, ç'hyj unë në këtë mes?! Apo jo, Zyli?

— Mua, — tha ajo, — përderisa e pëlqyen prindërit, më pëlqen edhe mua, domosdo.

— Ashtu është, — i thashë, — prindërit do jetojnë me të, se mos do jetosh ti. Fundi i fundit, mjafton për ty që është në Tiranë, që është mjek, që ka shtëpinë e tij, sigurisht që do të ketë edhe «industrinë e rëndë», apo jo?

— E ka vërtet!, — m'u përgjigj ajo si duke qeshur.

— E sheh, pra, — thashë unë dhe i hodha sytë nga fotografia e dhëndrit të lagjes sonë. Si njeri, dukej goxha burrë, më falni, djalërinë e kishite kaluar, dukej i njerëzishëm. — Domethënë, përderisa të vijë dhëndri përsëri në Tiranë nuk do ta bëni martesën?, — pyeta unë.

— Po si të shikojmë; akoma nuk kemi vendosur, — tha Ferideja.

— Dëgjo, Zyli, — ndërhyri ime shoqe, që këtë herë fliste shumë rrallë, po atje ku duhej, ama, — kur u dashurova me Vaskën, ky ishte në ministri, unë në vitin e fundit të fakultetit. Prindërit i kam edhe sot në Tiranë. Vaska u transferua në jug të vendit, në një zonë të thellë. Ne atje në fshat e bëmë dasmën, se Vaska nuk ka njeri nga të afërmit e tij atje ku ishte. Eh, ç'dasmë u bë! Atje lindëm edhe vajzën. Dhe shkuam e jetuam përbukuri. I kujtojmë përherë ato fshatra aq të bukura të asaj ane. Kur u martuam, Zyli, ne ishim, si i thonë fjalës, si fisheku pa saçma. Veç kishim dashurinë për njëri-tjetrin. Kjo ishte pasuria jonë. Siç e shoh unë, motër e dashur, ty kjo të mungon.

— Kam filluar ta dua!, — tha Zyli në konfidencë.

— Sidoqoftë, — i tha ime shoqe, — nuk thonë kot se larg syve, larg zemrës. Shko pranë tij, mostra ime. Atje është foleja jote.

— Të vejë çupa në Veri?, — pyeti Ferideja. — Të lërë rehatin, shëtitjen, bulevardin? Ama mendje që më paskeni!

— Moj mama, edhe herë të tjera ta kam thënë se edhe atje është Tiranë. Kudo është Tiranë, moj mama.

— Moj bijë, më duket se po fluturon!, — i tha e ëma.

— Ajo po i stërvit krahët, hanko, po ti nuk po e lë!, — i thashë unë.

— Lëre, moj, çupën, të fluturojë drejt folesë së saj! — tha xha Selmani. — Pse e ndalon?

— Mbetë vetëm, Feride! Hajde dhe ti me ne!, — i thashë dhe u ngritëm për të dalë.

EKSPOZITA E FQINJËS SIME

Në derën e shtëpisë ku shkua për urim e trashëgim, ndodhej e shkruar një pusullë, në të cilën lexohej: «Presim vizita prej orës 16 deri në orën 18».

— Moj grua, — i thashë sime shoqeje, — mos po futemi gabim?

— Jo, jo, — tha ajo dhe i ra ziles.

Derën na e hapi xha Lekoja, babai i Vjollcës.

— Urdhëroni, — tha ai, — dhe jua paçim borxh edhe në shtëpinë tuaj.

— Faleminderit, xha Leko!, — ia ktheva unë dhe u shtrua në dhomën e caktuar për pritjen e rastit. Vjollca na qerasi me të gjitha të mirat dhe muhabeti mori udhë të mbarë.

— Kur është dasma?, — pyeti prapë gruaja ime.

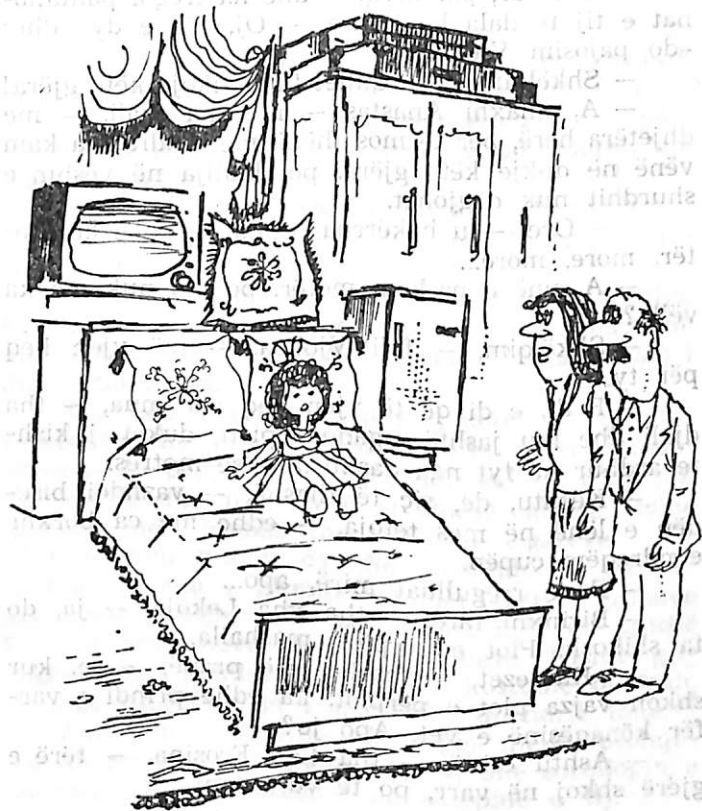
— Këtë të diel!, — u përgjigj teto Frosina, mamaja e Vjollcës.

— Të trashëgoheni, Vjollca, me këmbë të mbarë dhe jetë të lumtur!

— Ju falem nderit!, — m'u përgjigj ajo, doemos e gëzuar.

— Nga ç'po na shohin sytë, xha Leko, Vjollca
qenka rregulluar përbukuri fare!, — thashë unë.

— Unë në këtë drejtim kam punuar me mend,
o Caci, — m'u përgjigj xha Lekoja, — asnjëherë
Vjollcës nuk ia kam marrë rrogën, ia kam lënë
komplet.

— Epo fundja është fëmija e parë, pastaj është edhe vajzë, — tha teto Frosina, — veç ta themi ashtu si është, o Caci, se të kemi tonin, hymë edhe ca borxhe, i morëm andej nga vëllezërit e mi.

— Opo shqyrr që do të martohet, — foli Shkëlqimi, vëllai i Vjollcës, — se na la lakuriq. Shikoni si kam mbetur, për dreq, — dhe na tregoi pantallonat e tij të dala bojë fare. — Oj, një e dy dhe: «do pajosim Vjollcën».

— Shkëlqim, po ti duhet t'i kritikoje këto gjëra!

— A, xhaxhi Anastas, — më tha djali, — me dhjetëra herë, për të mos thënë me qindra, ua kam vënë në dukje këto gjëra, po daullja në veshin e shurdhit nuk dëgjohet.

— Ore, — u hakërrua tetoja, — po e ke motër, more, more...

— A, unë e paskam motër, po ajo nuk më ka vëlla?

— Shkëlqim, — foli Vjollca, — më vjen këq për ty.

— E di, e di që të vjen keq për mua, — tha djali dhe iku jashtë, ngaqë shpirti, duket, i kish-te ardhur në fyt nga dashuria e së motrës.

— Kështu, de, siç të thashë, — vazhdoi bisedën e lënë në mes tetoja, — edhe me ca borxhe e ndreqëm çupën.

— Po e rregulluat mirë, apo...

— Birinxhi fare, — tha xha Lekoja, — ja, do ta shikosh. Plot e përplot, mashalla.

— Ka lezet, — thashë unë prapë, — se, kur shkon vajza plot e përplot, ka edhe prindi i varfër kënaqësinë e vet. Apo jo?

— Ashtu është, — tha teto Frosina, — tërë e gjërë shikoj në varr, po të vdes tani.

— Uh, ç'është ai llaf që po na thua, moj mama!, — tha Vjollca.

— Ne po shkojmë, — tha ime shoqe, — t'ju trashëgohet vajza dhe në dasmë të çunit, — dhe bëri të ngrihej ajo.

— Po si do të largoheni pa parë pajën!, — tha teto Frosina.

— Po, po, — tha xha Lekoja, — është një ekspozitë e vërtetë, me të gjitha pavionet përkatëse. Ja, hajde, — tha ai dhe më mori për dore. — Pavioni që shikoni, — cicëronte plakku Leko, — përbëhet nga televizori, lavatrici, një portmanto, një makinë qepëse...

— Ju do të rrini pa televizor?, — i pyeta.

— Po, kur ka Vjollca, ne jemi të ngopur deri në fyt.

— Ashtu është, — u thashë unë, — se fundja, ajo është e re dhe do të bëhet si ne, ndërsa ne nuk bëhemi më si Vjollca, prandaj tamam asaj i duhet televizori.

Xha Lekoja më tërhoqi prej dore si një femijë kopshti dhe më kaloi në dhomën tjetër, ku qëndronte në pritje për t'u vizituar salloni i pritjes. Ky kishte dhe një divan si shtesë, kishte edhe tavolinë mesi bashkë me tavllat e cigareve. Ky ishte pavioni numër dy. Në pavionin tre që ekspozuar dhoma e gjumit komplet, rafti i rrobave qëndronte i hapur dhe ekspozonte më vete gjithë llojet e kostumeve dhe të fustaneve. Kishte gjithashtu disa këmishë, pulovra e kostume burrash, të cilat kuptohet se i përkisnin dhëndrit tonë.

Pastaj teto Frosina na tregoi njëzet peshqeshe që nusja do t'i çonte për soj dhe sorollopin e dhëndrit, kur të shkante në shtëpinë e tij.

Në aneksin e kuzhinës qenë ekspozuar disa punime artistike, ose më mirë qëndizma që do t'i shërbenin më vonë kuzhinës së ardhshme.

Pavioni i parafundit ishte vendosur në depon e druve. Aty qenë ekspozuar këpucët, çorapet dhe disa artikuj galanterie e kozmetike. Ndërsa pavioni i fundit ishte vendosur në banjë. Më thanë se në atë pavion qëndronin të gatshme për t'u vënë në përdorim një palë enë bakri, duke filluar nga gjymi, legeni, kazani, ibriku, mangalli i zjarrit, kusitë, tepsitë, dreqi me të birin dhe që të gjitha të kallajisura ditët e fundit.

— Ja dhe ekspozita mbaroi!, — tha xha Le-koja në fund të kësaj pune.

— Si ju duket?, — na pyeti tetoja.

— Sikur nuk shikojnë me kohën!, — u përgji-gja.

— Në parim ashtu është, — tha Vjollca, — po në praktikë...

— Praktika është kriteri i së vërtetës, shoqja Vjollca!, — i foli prerë. — Dhe tani, — u drejtova nga ata që më shoqëronin, — mirupafshim dhe vajza t'ju trashëgohet. — U dhamë dorën dhe zbri-tëm shkallët.

Disa orë më vonë, në derën e apartamentit të tetos sonë ishte vendosur një pusullë tjetër: «Vizita nuk presim. Ekspozita u mbyll». Dhe më poshtë, këta që shkruanin këtë pusullë, vendosën edhe një fletërrufe.

— Dreq o punë, edhe lagjja nuk të lë rehat. Ç'ti bësh, o teto Frosinë, duhet shkuar me kohën.

ME URDHËR TË KLASËS

Shoku Ligor, zëvendësministër në dikasterin tonë, ishte duke punuar në zyrën e tij, kur papritur dikush hapi derën.

— Me lejë?, — dëgjoj një zë të ulët.

— Urdhëroni, urdhëroni!, — e ftoi ai të ardhurin.

— Më falni, që mbase nuk gjeta dhe momentin e përshtatshëm për të ardhur, por më shtyu diçka e jashtëzakonshme që t'ju bezdis, natyrisht, kështu kohë e pa kohë. — Ishte shoku Bejaz ky që po fliste, drejtor i një drejtorie në dikasterin tonë, desha, si të thuash...

— Urdhëroni, shoku Bejaz, flisni çfarë keni për të thënë, po ju dëgjoj, — dhe shoku Ligor e la punën.

— Desha të thosha, shoku ndihmësministër, se është koha ..., — dhe Bejazi filloi të lëvizte dy gishtat e mëdhenj rreth njëri-tjetrit.

— Kohë të vjelas, apo jo?, — ia preu fjalën shoku Ligor.

— Jo plotësisht ashtu, shoku zëvendësministër, unë desha të thosha se është kohë... megjitha-

të, edhe ashtu mund të shprehemi! — Tani Bejazi u lëkund edhe më shumë dhe nuk dinte si të vepronte. Të hynte drejt e në temë apo anës e anës.

— Oh! Ju lutem, më falni! Ju duket më keqkuptuat. Unë, shoku Ligor, desha të thosha se është kohë qarkullimi, — tha Bejazi.

— Si kështu, — tha shoku Ligor, — qarkullon uji i kaloriferëve apo...

— Jo, shoku Ligor, — ia preu fjalën Bejazi, — qarkullon kuadri nga qendra në bazë dhe nga baza në qendër. A nuk është ky një qarkullim i plotë, shoku zëvendësministër?

— Tani më fal ti mua, shoku Bejaz, që nuk të paskam kuptuar. Po është vështirë për të kuptuar nganjëherë ty, shoku Bejaz, se ti godet me qitje të largët. Po nëjse, si është puna, shkurt, a mund të ma tregosh?

— Si masë paraprake për disa masa lidhur me ndalimqarkullimin, shoku Ligor.

— Po, duhet tabela e «ndalimqarkullimit», more Bejaz.

— A, ju lutem, një minutë, më falni, shoku Ligor, tabelën e kam në xhеп!, — dhe nxori një zarf të vogël, të ruajtur me shumë kujdes. — Urdhëroni, shoku Ligor, — dhe i dorëzoi zarfin.

— Raport i komisionit mjeko-ligjor.... paaftësi e përkohshme për lëvizje të shkurtra.

— Të gjata, shoku Ligor, — i tha Bejazi shpejt e shpejt.

— E, po, — tha Ligor, — të gjata, se desh e ngatërrova. Bronshit astmatik sporadik. Lëshuar më 7 tetor 1952. Domethënë, ti, Bejaz, kërkove tërë arsenalin e arshivës sate personale dhe më në fund e gjete këtë «tabelë të ndalimqarkullimit».

— Sigurisht, e gjeta, shoku zëvendësministër.

— Ja ç'domethënë të jesh një administrator dhe arshivist i mirë.

— Përsa i përket kësaj ane, shoku Ligor, — foli Bejazi duke marrë edhe një pozë prej administratori të rregullt dhe bereqetli, — ju e dini fort mirë se unë kam qenë dhe jam i rregullt.

— Ndërsa unë, — tha shoku Ligor, — jam fare shkatarraq nga kjo anë. Disa herë më është tërhequr edhe vëmendja prej sime shoqeje për këto parregullsi në punët e arshivës familjare.

— Më fal që po flas hapur, po sigurisht, në konfidencë është kjo, në këto gjëra, shoku Ligor, duhet pasur kujdes.

— Ashtu, e drejtë është, shoku Bejaz, se ja, ti me këtë «tabelë ndalimqarkullimi» zgjidh problemin kyç.

— Ashtu?!, — pyeti dhe u çudit njëkohësisht Bejazi.

— Po, po, ty nga ky dikaster nuk të luan topi. E aq më tepër që ky raport qënka dhe i ri, vetëm 22 vjet paska që qënka lëshuar.

— Domethënë, unë...

— Të ikësh dhe të flesh rehat. Kjo punë ka marrë fund. More Bejaz, sa vjet ke në dikaster ti?

— Kam ca, — tha Bejazi si me gjysmë zëri, — bëhen nja njëzet vjet.

— Ti qënke fare i ri këtu, në këtë dikaster. Epo mirupafshim, shoku Bejaz, — dhe i zgjati dorën zëvendësministri.

— Mirupafshim, shoku Ligor, veç amanet raportin, se mos ma humbet a gjësendi, kur i thonë llafit.

— Në kasafortë po e fus, o Bejaz, ku tjetër ta ruaj veç këtu?!

— Të falem nderit, shoku Ligor. Unë po shkoj me shërbim në Tropojë dhe po nisem me mendje të mbledhur.

— Plotësisht i qetë. I pashqetësuar aspak. Gjumin top, shoku Bejaz.

*

*

*

Kishte kaluar rreth një muaj e mos më shumë dhe shoku Bejaz, i lodhur e i dërrmuar nga ai shërbim i largët, u kthye në qendër.

Në dikasterin përkatës, sapo hyn, në të djathtë ndodhet stenda e fletërrufeve. Aty i ndali këmbët Bejazi. Lexoi një fletërrufe të shkruar e të qëndisur përbukuri.

...Shoku Ligor Pando, si komunist dhe bir i popullit, shkoi për të punuar e jetuar përgjithmonë në fshatin e tij. Ai e bëri këtë gjest për të çuar në vend porosinë e shokut Enver dhënë në Korçë, kur, tha: «... Po të isha njëzet vjeç, do të shkoja të punoja me dëshirë të madhe në fshat». Le të ndjekin edhe shokët e tjerë shembullin e tij. — Këtu e përfundoi leximin Bejazi. «Po raporti im ku e këputi qafën, — foli Bejazi me vete, — po unë ku vajta vallë?», — dhe trokiti në derën e shokut Ligor. Hyri brenda dhe në vend të tij gjeti një tjetër. «E vërtetë qënka fletërrufeja», — tha prapë me vete. — Më falni, mos kam hyrë gjë gabim në këtë zyrë?

— Nuk e di, mundet, — tha tjetri, — mundet po, mundet jo. Po cilin kërkoni ju?

— Shokun Ligor.

— A, shoku Ligor shkoi vullnetarisht në fshat për të punuar e jetuar përgjithmonë.

— Diçka lexova aty në stendë!, — tha Bejazi gati me zë fare të mekur.

— Është tamam ashtu siç e keni lexuar në stendën e fletërrufeve.

— Më falni, — tha Bejazi, — po ju...

— Unë quhem Dritan dhe kam zëvendësuar shokun Ligor.

— Më falni, — tha prapë Bejazi, — ju jeni shoku zëvendësministër?

— Po, unë jam shoku Dritan ose shoku zëvendësministër, si të doni.

— Më falni edhe një herë...

— Jo, s'ka gjë, urdhëroni, — i tha shoku Dritan.

— Desha të pyes... ne jse, kjo është edhe si punë kurioziteti, po... më parë ku keni punuar. Apo në...

— Punëtor, — u përgjigj shoku Dritan. — Po, po, punëtor i thjeshtë në një nga uzinat tona. Tani më falni ju mua, se dua t'ju pyes, cili jeni?

— Bejazi, shoku zëvendësministër. Bejaz Tafani më thonë.

— A, po, ju jeni ai i sëmuri me raport mjekësor të lëshuar nga komisioni përkatës këtu e njëzet e dy vjet më parë.

— Tamam ashtu është, shoku zëvendësministër. Jua paskaj lënë me shënim shoku Ligor. Ju falem nderit që të dyve. Sa më pëlqen korrektesa.

— Gjithashtu, shoku Bejaz.

— Po si shkojnë ngjarjet, shoku zëvendësmi-
nistër?, — filloi të merrte zemër avash-avash Be-
jazi.

— A, ngjarjet, shoku Bejaz? Ato rrjedhin në
favorin tonë. Vazhdon edhe më i fortë dajaku ku-
ndër burokratizmit dhe qarkullimi po vihet në
udhë më të mbarë.

— Isha me shërbim në Tropojë, — tha Beja-
zi, — sapo u ktheva.

— Ishit në Tropojë?, — pyeti shoku Dritan. —
Domethënë e paskeni studjuar pak a shumë te-
rrenin.

— Ç'ka këtu punë terreni, shoku zëvendësmi-
nistër? Unë këtu te ju kam ardhur për të rapor-
tuar lidhur me detyrat që më dolën gjatë shërbi-
mit.

— Natyrisht, edhe këtë ta bëni, po unë do t'ju
komunikoj se ju jeni caktuar në dispozicion të Ko-
mitetit Ekzekutiv të rrethit Bajram Curri.

— Shoku zëvendësmi-
nistër, po raporti im, ju lu-
tem, unë jam edhe i sëmurë!, — sa nuk i ra të ho-
llët Bejazit, që u zverdh limon në fytyrë.

— Pikërisht nevoja e qarkullimit tuaj lindi në
bazë të raportit që keni paraqitur. Raporti thotë,
midis të tjerave, se ke nevojë për ajër të pastër.

— Më falni t'ju pyes, shoku zëvendësmi-
nistër...

— Pyesni, shoku Bejaz Tafani, pyesni, pse jo.

— Unë tani ç'të bëj?

— Ju, menjëherë, pa humbur kohë, nisuni atje
ku ju kanë caktuar.

— Kaq? Kështu menjëherë?, — pyeti Bejazi. —
Unë do të takoj edhe shokun ministër. Se, naty-
risht, dua të di me urdhër të kujt duhet të nisem.

— Me urdhër të klasës, i dashur!

NJERIU ME «KULTURË»

Kthehesha nga një shërbim i largët dhe koha nuk më priste derisa të vinin autobusat e linjës. Dola siç dalin zakonisht udhëtarët aty ku dihet se automjetet e kanë për zakon të qëndrojnë. Falë një Shyte fare të re dhe shoferit të saj, po ashtu të ri, i cili frenoi te këmbët e mia që unë të mos prisja shumë.

— Për ku?, — më pyeti shoferi.

— Nja dyzet kilometra më këtej shtëpisë sate byrazer.

— Dakord, — tha ai, — hip, — dhe ia vuri marshin makinës. Unë zura vend për bukuri në sediljen përpara.

— Ç'kemi?, — më pyeti shoferi, — urdhëro e ndize një cigare, — dhe më zgjati një paqetë «Arbëria».

— Nuk e pi duhanin, i dashur!, — i thashë.

— Kryevepër, — tha shoferi, — të pish duhan do të thotë: minus shëndet, minus oreks dhe minus lek në xhep. — Dhe duke folur për këto minuse kaq të mëdha, kabina e makinës u mbush me tym duhani. — Unë i ndjek fort këshillat mjekësore!

— E shikoj, — i thashë, — se edhe në jetë i zbatoke me rreptësi.

— Aha!, — tha shoferi, — andej sikur nuk më ke shumë.

— A ka mundësi ta mbash pak makinën këtu, se do zbres. — Ishte një pasagjer tjetër ky, që kishte hipur para meje, s'di se ku, veç po kërkonte të zbriste.

— Peqe, — tha shoferi dhe frenoi aq lehtë, sa koka ime u përqaftua me xhamin e Shytës. Po shqyr thuaj që si xhami dhe koka kishin takuar të dy të fortë dhe shpëtuam paq fare.

— Duket po filije, — më tërhoqi vëmendjen shoferi.

— Edhe ti s'ma prishe gjumin, — i thashë, — se frenove aq ëmbël sa s'ka ku të vejë më tutje. — Ndërkohë pasagjeri zbriti dhe po kruante xhepat, po ama edhe shoferi nuk po ua ndante sytë xhepave të pasagjerit.

— Urdhëro usta, — tha pasagjeri dhe i vuri në dorë një pesëlekëshe shoferit.

— Bereqaversën, — tha ai, — pesë lekë, pesë lekë, shatën nuk e theva.

— As në kurriz nuk e mbajte!, — ia ktheva unë.

— Mirë e the edhe ti, se fundja në kurriz nuk e kisha. Paç dorën e mbarë ore byrazer, — i tha shoferi pasagjerit. — Ja kështu paç e dhënc, — shoferi, duke ikur, futi paret në xhep dhe prapë frenoi. — Urdhëroni, — u tha ai atyre që kishin ngritur dorën.

— Deri këtu afër!, — thanë ata.

— Hipni, — u tha ai dhe vazhdoi rrugën. — Se, që ta marrësh vesh ti, more shok, — m'u drejtua

mua, — unë kam shtatë vjet në këtë zanat dhe nuk jam fëlliqur kurrë.

— Ç'nevojë ke që të fëlliqesh. Njeriu ka nevojë të rrijë i pastër se, sa për pis, bëhesh kur të kesh qejf.

— Jo, ka disa nga ne, që për hiçmosgjë ndyhen, shkojnë dyerve të gjyqit, në kolektiv dhe përse? Për një lek që i mori një pasagjeri.

— Ajo është gabim, — i thashë unë, — për një lek s'ka pse ndyhesh. A, ta zëmë se është puna për pesë lekë, shtatë lekë, dhjetë lekë, epo, hajde, de, djalli ta marrë.

— Ashtu po!, — tha shoferi.

— Dhe gënjeshtra mund të mos jetë vetëm një herë, — thashë unë, — ajo mund të jetë shumë herë, derisa t'i dalin lakrat byrekut.

— Epo dakord...

— Mbaje pak, usta, se do të zbresim, — thanë ata që kishin jo më shumë se dhjetë minuta që kishin hipur.

— Do zbrisni?, — i pyeti shoferi dhe ndali makinën.

— Urdhëro, shok, — i tha njëri nga ata dhe vuri mbi motor dy monedha nga një lek.

— Falemnderit, — u tha shoferi dhe e nisi makinën, duke shikuar monedhat.

— Se mos theve shatin ti, makina i mbajti edhe ata.

— Ama çë, — tha shoferi dhe futi lekët në xhep.

— Nuk paska fare kontroll kjo rrugë?

— Ka, — tha ai, — po ke parë ti që nuk më kanë ndaluar asnjëherë!

— Ki kujdes, — i thashë, — se thonë një fja-

lë andej nga anët tona, shtama vete për ujë shumë herë, po një herë thyhet.

— E di këtë proverb, — ma ktheu shoferi, — se unë, që the ti, nuk jam pa kulturë. Dhe këtu desha të them, pasagjeri im i dashur, se çështja e shtamës nëse thyhet, apo jo, varet shumë se në cilat duar ndodhet.

— Edhe kjo është njëra anë, — i thashë dhe nuk e vazhdova më tutje, se pashë një dorë që u ngrit para makinës, dhe unë mora masa për të ruajtur kokën gjatë procesit të frenimit.

— Urdhëro!

— Deri te mulliri këtu afër!, — tha fshatari që ngriti dorën!

— Hip!

— Unë do hipi, po kam edhe ca plaçka.

— Ku i ke?

— Ja, këtu afër. Po më ndihmo pak sa t'i marrim. Janë të rënda dhe nuk i mbaj dot.

— Posi, — tha shoferi dhe të dy së bashku, pasi ngarkuan plaçkat, hipën dhe makina u nis. — Ke mjaft kohë që pret këtu, xhaxho?

— Kam nja tre sahat të mirë, — u përgjigj fshatari që nuk ishte «xhaxho».

— Epo, nuk është gjynah ta lësh në mes të rrugës tjetrin?

— Ashtu është vërtet, — u përgjigja unë, — veçanërisht kur ka mundësi ta marrësh.

— Sa makina kanë kaluar sot këtej! Ngre dorën njëres dhe thuaj shoferi «s'kam vend, shoko», ngre tjetrës dhe thuaj shoferi «s'kam bileta, shoko».

— Batal fort, — tha shoferi, — se s'paske bllok biletash! Pastaj? Në rrugë do t'i lëmë njerëzit?

— Pse t'i lësh në rrugë, — i thashë unë, — ka pika agjencie, preju bileta dhe merri.

— Çfarë pika agjencie, more vëlla! Po doli kontrolli në rrugë, thuaj se e mora këtu afër dhe mbaroi puna. Të lutem, — m'u drejtua mua, — meqë ra fjala, po qe se del njeri dhe të pyet, thuaj se hiqe këtu afër.

— Mos u bëj merak!, — i thashë.

— Ja dhe mulliri, — tha njeriu i plaçkave dhe vuri në kroskod një dhjetëlekëshe; — hajt, rruga e mbarë ju vaftë!, — uroi ai dhe zbriti.

— Mirupafshim!, — e përshëndeti shoferi.

— U ngrit më lart qejfometri!, — i thashë shoferit.

— Ti qenke me këmbë të mbarë!

— Ashtu duhet të jetë, — ia ktheva, — ne jemi gjashtë fëmijë, unë jam i pari, dhe, siç thonë, i pari na qenka me këmbë të mbarë...

— Jo thonë, — tha ai, — po kjo është e dokumentuar me fakte. Atë po e provon koha, veçanërisht sot.

Kisha mbërritur kështu pas kaq rrugë të gjatë në qytetin tim të lindjes. Iu luta shoferit që makinën ta mbante te agjencia, meqë aty kisha dhe ca punë.

— Peqe, — tha ai, — po më vjen keq se do të më lësh vetëm.

— Jo vetëm kaq, po ka mundësi të të ikë edhe shansi.

— Lëre, lëre, — tha ai dhe ndali makinën.

— Unë, — thashë, — jam me shërbim dhe më duhet bileta.

— Unë nuk kam bileta, — tha shoferi, — po nëjse, lëre, mos e paguaj.

— Kur ta kesh makinën tënde, bëje këtë punë; me makinën e shtetit mos luaj, se t'i presin thonjtë mirë.

— Hajde ndërgjegje, hajde!, — tha shoferi si me të qeshur.

— Mirë, mirë, — i thashë, — shkojmë te agjenti dhe presim biletën.

— Dakord, — tha ai, — pse jo, shkojmë.

Agjentit ia tregova fill e për pe udhëtimin tim dhe i kërkova të më priste biletën. Agjenti gudu-lisi edhe shoferin për aq para sa kishte vjedhur.

— Po kjo?, — tha shoferi.

— Kjo është detyra dhe ndërgjegjja!, — iu përgjigja.

— Ke bllok biletash?, — e pyeti agjenti shoferin.

— Kam, ore, qysh jo!, — tha ai dhe nxori bllokun e biletave fare të panisur.

— Ti më the se nuk kishe!, — i thashë unë.

— Thashë se duhej të të thosha!, — m'u përgjigj ai.

— Se do të thyhej shtama. Dhe më vjen keq, se ishte edhe në duar të sigurta.

— Shtama u thye, — tha ai, — sa e mori dreqi, po ti ofarë je, inspektor rrugor?

— Për pasurinë e përbashkët të gjithë janë inspektorë, kontrollorë, revizorë, prokurorë.

Agjenti bëri veprimet përkatëse dhe shoferi i kulturuar derdhi lekët që kishte tentuar të për- vetësonte. Thonë se pati edhe ca kusure të tjera, po unë nuk e kam takuar më. Me sa më kanë thënë shokët e tij të zanatit, ai nuk punoka më shofer. Çudi! Ishte dhe njeri me kulturë!

SEKRETARI TË BËHET KRYETAR

Një ditë të vrenjtur të atij moti, sekretari i komunës sonë u gdhi duke pasur të dyja këmbët bigë. Qëndronte i shtrirë në pozicionin «gatitu», siç kishte qëndruar edhe kur mernte frymë, para prefektit dhe eprorëve të tjerë të tij.

Shumë u çuditën për këtë vdekje kaq të papritur, sepse sekretari nuk vuante nga ndonjë sëmundje.

Vonë, pas tre-katër sahatësh, u mor vesh se një ditë para se sekretari t'i bënte këmbët direkt, na paskësh qënë për darkë të një kryeplak nga fshatrat e komunës sonë. Aty merhumi paska ngrënë e paska pirë fare pa kandar. Po edhe kjo kishte çudinë e vet, se vazhdimisht sekretari pa kandar hante. Thonë se rakia paskësh qënë proto rrush dhe ballëkazani, e zier dy herë, apo diçka e tillë, por edhe kjo nuk përbënte ndonjë arsye të fortë, për shkak se i ndjeri sekretar nuk e kishte herë të parë që e pinte këtë lloj rakie.

Vërtet sekretari shkoi dhe nuk do të vinte më, po halli ynë si do bëhej? Mbetëm pa sekretar xhanëm, dhe s'qe hall i vogël ky. Ndaj edhe

kryepëqësia nuk e zgjati më tutje muhabetin, po u mblodh në shtëpinë e Demo beut për ta pleqëruar këtë punë. Kështu, sapo u mblodhën nga halli që i kishte zënë për vdekjen e sekretarit, e ngushëlluan veten me nga një pikë froto rakie. Nisi edhe rakia, edhe muhabeti; doemos, të gjitha këto bëheshin për të nderuar kujtimin e vartësit të kryetarit të komunës sonë, që para ca orësh u nis për në xehnet. Fakti i shkuarjes në xehnet vërtetohej plotësisht nga hoxhë efendiu, i cili para gjithë atij kallaballëku tha:

— Për allah, unë për atje e dërgova.

— Sakllam, — tha kryetari, — për atje ka shkuar. Se, rahmet t'i këtë shpirti, edhe në gjallje ai nuk kthente nga rruga e tij, jo po do të kthehet tani.

— Rakia, — tha Demo beu, — është e poshtër. Kjo zuzare na e mori më qafë edhe zotin sekretar, i cili ishte burrë katërqind dërhëm.

— Më mirë thuaj, — tha kryeplaku, — se ishte okë me hakë.

— Ashtu, okë me hakë me të vërtetë ishte, pardon, se e thashë gabim, — ktheu përgjigje Demo beu. — Prandaj ta pimë me fund dhe pikë të mos i lëmë, se fundja, me pare nuk e kemi blerë. Bujqit na e kanë sjellë.

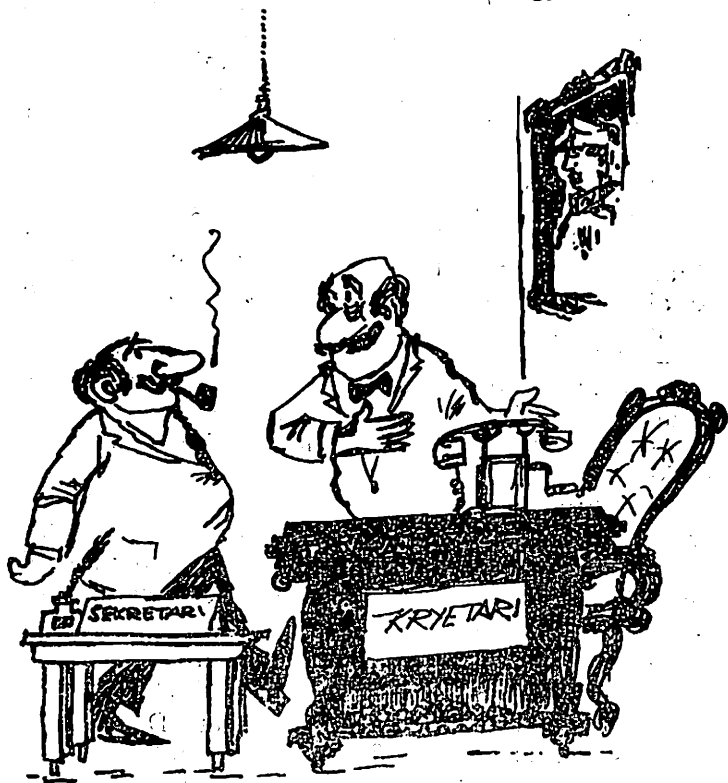
Dhe urdhri i Demo beut u zbatua pikë për pikë. Rakia arriti në qeprat e odës së Demo beut.

— Po puna e sekretarit?, — pyeti Demo beu.

— Kush, ai që vdiq?, — tha kryeplaku.

— Jo, more, ai që vdiq. Atë e di, gjithë jetën hajvan ka qënë, më keq se ne, po e kam fjalën për atë që do të vijë.

— Edhe ai zullap si ky që iku ka për të qënë.
Kaq fjalë thanë për sekretarin. Po ç'do të
thoshin më shumë. Fundja, një hajvan tjetër do
të vinte sekretar. Atëherë, pse ta zgjatnin?

Mirë thamë që do të vinte, po u mbushën
gjashtë muaj dhe ai nuk po dukej gjëkund. Xha-

ndarët u bënë telef duke çuar shkresa në qeveri për punën e sekretarit. S'do mënd që xhandarët do t'i çonin, se fundja kishte edhe sekrete, hall kuadri, të kam rixha.

Dhe një ditë nga ditët, jo si ajo që vdiq sekretari, erdhi sekretari i ri. Dhe nahia e komunës sonë shndriste nga gëzimi. Ashtu siç shndriste edhe fundi i kusisë së qumështit. Dhe u prit me nderime të mëdha sekretari. Kishin dalë kallballëk i madh për ta pritur: kryetari i komunës, Demo beu, kryeplaku, hoxhë efendiu, urata, epítropi i kishës dhe hiç më tjetër. Gjithë harbutëria ishte lajmëruar, po meazallah se doli njeri. Të mëdhenj edepsëzë, zuzarë fare. Kjo nuk ishte parë ndonjëherë.

Kryetari të nesërmen e thirri në zyrë dhe, pasi e vuri në dijeni sekretarin e sapoardhur mbi kufijtë e komunës, se ku fillonin dhe ku mbaronin, i tha se duhej të dilte së bashku me një xhandar, pasi vetëm në asnjë mënyrë nuk lejohej, se nuk i dihej harbutërisë. Të del tjetri në rrugë, të heq njëqind hunj kurrizit dhe t'i numëron një. Dhe të shkonte për të njohur nahinë.

— Peqe, zoti kryetar, — tha sekretari. Dhe kësh-tu sekretari filloi vizitat fshat më fshat. Ku dreka, ku darka, ku mishi, ku rakia, ku bakllavaja, ku revania dhe as që po dukej fare në punë. Mirëpo, të themi atë që është, kryetari s'kishte mundësi t'i bënte të gjitha vetëm. E para e punës, nuk e linte bixhozi; e dyta, drekat, dhe ato qerrata dreka të hanë edhe goxha kohë, e tre... e çfarë e treta dhe trembëdhjeta, ai kishte shumë punë, prandaj deshi s'deshi e thirri prapë sekretarin e i tha:

— Tani, besoj, nahinë e njohe me rrënjë dhe me themel, urdhëro të marrësh detyrën që të është caktuar.

— Zoti kryetar, — tha sekretari, — më vjen keq për zotërinë tënde, po unë detyrën e kam marrë në dorëzim sapo vura këmbën në nahinë e komunës sonë.

— Jo, — i tha kryetari me dashamirësi, — detyra e sekretarit nuk është ajo. Ohuhej! Sekretari ka punëra të mëdha: ka shkresa për të bërë dhe për t'u dhënë xhevap, ka për të kollandrisur fondet... — Tjetri hapte sytë. — Ka pastaj, — vazhdoi kryetari, — për të mbledhur taksat që paguan harbutëria, e sa e sa të tjera, që zotrote i di më mirë se unë.

— Zoti kryetar, — tha sekretari, — po unë jam i pashkollë fare.

— Fare, fare?, — pyeti kryetari.

— Hiç fare!, — u përgjigj sekretari.

— As imzanë tënde nuk di të vësh, more i uruar?

— A, punën e imzasë e kam zgjidhur, zoti kryetar, — dhe i afroi kryetarit afër hundës një myhyr, që e kishte vendosur në gisht, — ja, me këtë e vë imzanë unë.

— Gjene mirë/, — tha kryetari. — Edhe me kaq mirë, se ka dhe më keq.

I detyruar nga kjo nevojë, kryetari i bëri një shkresë prefekturës, ku i kërkonte t'i sillnin një sekretar tjetër, meqenëse ky që i kishin sjellë paskësh qëlluar i pashkollë.

Mirëpo zoti kryetar këtu ishte nxituar shumë. Ai po i binte më qafë kot së koti prefektit.

Pse, atë punë kishte prefekti, të merrej me sekretarët e komunave? Prandaj urgjentisht, pas dy vjetësh, prefekti i ktheu këtë përgjigje kryetarit të komunës sonë:

KOMUNËS KARATOPRAKUT PRANË NAHISË SË VET

Me urgjencë po i përgjigjemi shkresës suaj, që numri e data e saj nuk po na bien në fiqir. Sa kërkonë më të sipërmen, urdhërojmë pa vonesë:

Meqenëse zoti sekretar është i pashkollë, të bëhet menjëherë kryetar, duke pasur parasysh se këtij të fundit s'ka çfarë i duhet shkollë, meqë është vetëm figurë. Ndërsa kryetari i asaj komune të bëhet urgjentisht sekretar, meqenëse ky i fundit duhet me shkollë, për arsyet që ajo komunë i di mirë.

FIRMA E PREFEKTIT TË VËNË ME MYHYR.

Dhe kështu, sekretari i komunës u bë kryetar. Dhe si kryetar, e drejtoi përbukuri punën, derisa një ditë u ngrit populli me armë në dorë dhe iu dha shkëlmin atij dhe gjithë atyre që e kishin dërguar.

ARDHJA E DINO BEUT

Djali i Fejzo beut, sapo ishte kthyer nga studimet. Ishte nisur për filozof, po herja e pruri që të mos dilte as për hoxhë.

Atë vit, dimri kishte filluar më shpejt se herët e tjera. Gjithë dita ishte e veshur me re dhe shiu binte pa pushim. Dimër i lagësht, që të mbyll brenda, të ngordh bagëtinë për ushqim dhe të lë pa një farë pune.

Rruga, sapo lije xhadenë, fillonte gjithë balte dhe ujë. Njerëzit rrinin me shallvare përveshur deri përmbi gju dhe në dorë mbanin një shkop të trashë për të mos humbur ekuilibrin gjatë ecjes. I vetmi mjet komunikacioni ishte qerrja. Ata pak kuaj që ndodheshin, ishin bërë kockë e lëkurë, ngaqë s'kishin të hanin.

Për të ardhur në Pervas, një fshat buzë detit, rruga ishte akoma më e vështirë. Po prefekti, djalin e Fejzo beut, Dino beun, atje e kishte caktuar kryetar komune. Dhe ai duhej të shkonte në detyrë. Dhe u nis Dino beu.

Fshatrat që përmbledheshin në juridiksionin e komunës së Pervasit, u njoftuan menjëherë për ardhjen e kryetarit të komunës.

— Kush është vallë?, — pyesnin njerëzia.

— Djali i Fejzo beut.

— Po ai ka dy djem.

— Jo ai që është budalla, po tjetri.

— Pse, nuk janë të dy njëlloj?

Dhe bekshinjtë e fshatrave lajmëruan qerrexhinjtë dhe ata që kishin pendët e qeve më të fortë.

— Nesër me zabah, or babam, mbrij qerren dhe dil në krye të fshatit.

— Pse?

— Se do marrësh kryetarin e ri të komunës dhe do ta sjellësh në fundin e fshatit tonë. Aty pastaj e merr qerrja e fshatit tjetër.

— Po unë i kam të dobët qetë, o Nazo.

— Po i pate qetë të dobët, mbrihu vetë. Po vetëm hyqmi i kryeplakut do çuar në vend, o babam.

Të nesërmen, karvani i qerreve u rreshtua. Beu vinte më çizme të lustruara.

Deri aty ku mbaronte xhadeja, kryetarin e komunës sonë e solli vetë prefekti. Pastaj e mori në dorëzim kryeplaku i fshatit të parë. Doemos, kryetari i komunës, si njeri i qeverisë që ishte, shoqërohej nga postëkomandanti i xhandarmërisë dhe nga një xhandar. Qerrexhiu nuk përfshihej në grupin e sigurimit fizik të tij. Se ishte një copë «lalë» që dinte të ngiste vetëm qetë dhe asgjë më shumë. Kështu thoshte, të paktën, beu ynë.

— Kujdes për çfarë të porosita!, — i tha prefekti.

— Si urdhëron, zoti prefekt, — u përgjigj kryetari i komunës sonë.

— Jo si urdhëron, Dino bej. Se si urdhëron

më tha edhe Sulo beu, që ishte kryetar komune më parë këtu, po vetëm «si urdhëron» ama dhe hiç më gjësendi tjetër.

— Unë nuk jam si Sulo beu, zoti prefekt.

— E ku ta di unë je apo s'je. Atë do ta provojë koha. Atje ka peshk qefull të mirë, atje ka gjela deti të mirë, atje ka biba pate, qëngja, dja-

thë dhe gjalpë që lëre mos e nga. — Dhe filloi të lëpihej prefekti. Edhe Dino beut goja po i lëshonte lëng, po fundja kishte respekt për zotin prefekt, kështu që e mbajti veten. Nuk bënte të lëpiheshin të dy përnjëherësh.

— E kuptoj, zoti prefekt, prandaj mos kini fare merak.

— Çfarë? Të mos kem merak, the? Po unë të pushoj në vend, ashtu siç bëra edhe me Sulo beun. — Dhe u ndanë. Dhe u nis qerrja me shpejtësinë e saj. Rruga ishte e vështirë. Qerres i kishin vënë një rrogaz përsipër. Kryetari duhej të mbrohej nga shiu. Brenda ishte ulur këmbëkryq Dino beu, kryeplaku i fshatit dhe qerrexhiu. Në qerren që vinte, jo më shumë se dhjetë metra pas së parës, rrimin në gatishmëri të plotë postëkomandanti dhe xhandari.

Balta nga poshtë dhe uji nga lart. Tym i lagët nga kasollet e fshatarëve. Blegërima delesh e qëngjash të vegjël të mbetur në baltë. Thirrje dhe britma barinjsh. Gra, plaka me thasë në kokë, që mblidhnin lakra gardhiqeve. Varfëri. Dhe fshati ndiqte fshatin. Dhe pamjet e tyre, njëlloj. Qerria ecte ngarkuar me lodhje, ndërsa brenda beu pyeste:

— A mbaroi rruga e keqe, kryeplak?

— Jo, zoti kryetar, të kam rixha.

— Po kur do mbarojë, jahu?

— Nuk keni qenë ndonjëherë këtyre anëve, zoti kryetar?

— Asnjëherë, me bilahi!, — foli prerë kryetari i komunës sonë.

— Do të qëndrojmë të hamë drekë, zoti kryetar, të kam rixha?

— Mirë, — aprovoi ai. — Dhe oreksin e kam të madh!, — tha pas pak.

Kështu ata bënë një rrugë e dy punë: edhe drekat e darkat i hanin, edhe kryetari njihej me sinorët e komunës së tij. Ditët kalonin. Drekat dhe darkat ndiqnin njëra-tjetrën. Shiu nuk kish-te të pushuar. Telefonat binin në qeveri, se ka-tundaria nuk paguante taksat.

Pas dhjetë ditë e kusur udhëtimi të gjatë e të lodhshëm, doemos nga drekat e darkat, krye-tari ynë, Dino beu, arriti shëndoshë e mirë në qendrën e komunës së vet.

Kur zbriti ai nga qerrja, pa të rreshtuar pa-rinë e vendit: hoxha, prifti, kryepleqësia dhe epi-tropi i kishës. Ai e pyeti kryeplakun:

— Kjo është qendra e komunës?

— Si urdhëron, të kam rixha, kjo është.

— M'u përgjigj mirë. Të pyeta: Kjo është qendra e komunës sime?

— Si urdhëron, zoti kryetar, të kam rixha, kjo është, të bëj be për perëndinë, që kjo është.

Kryetari shikoi rreth e rreth si bualli kur trembet dhe, përveç baltës e ujit, si dhe kishës së shën Thanasit e xhamisë, që ishte ca më larg nga kisha, pa edhe një dyqan të vogël që shiste vajguri e kripë. Më tej dukej ndërtesa e komu-nës, bri saj bënte hije ndërtesa e xhandarmërisë, në derën e së cilës kishin dalë dhe po zgërdhihe-shin kot së koti dy xhandarë; tjetër send në kë-të vend nuk të zinte syri.

— Të bukur vend që më paska gjetur pre-fekti, — foli kryetari i komunës me vete.

— Urdhëroni, zoti kryetar, të kam rixha!, — e ftoi kryeplaku.

— Ku të urdhëroj?

— Ja brenda!, — dhe bëri me dorë kryeplaku nga ndërtesa e komunës fort të ndritur.

— Në djall thuaj, e jo brenda, — dhe eci drejt atyre që kishin dalë ta prisnin. Me ta u takua shumë ftohtë dhe kjo nuk ishte shenjë e mirë për kryepleqësinë. Pastaj hynë brenda.

Mexhit efendiu, që ishte sekretar në komunën tonë, i doli përpara dhe filloi ta prezantonte me ndërtesën: — Zyra e zotërisë sate imeni, qo këtu është e zotërisë sime imeni, ky këtu është hamami. — Kur i foli për këtë zyrën e fundit të komunës, kryetari e shikoi shtrembër dhe pak me nerva. «E djallosa më duket, — tha Mexhit efendiu me vete, që ditën e parë». Ata u ulën në ca karrige që ishin në zyrën e kryetarit. Vetë ai zuri vendin që i takonte dhe që ia kishin dhënë me ferman të shkruar. Pasi ndënji një copë herë pa folur, tha:

— Kafene nuk ka këtu?

— Jo, zoti kryetar, — u përgjigj Mexhit efendiu, — s'ka imeni.

— Haxhahip jahu, po akullore nuk ka?

— Jo, zoti kryetar!, — u përgjigj Mexhit efendiu prapë.

— Po millet bahçe?

— Jo, zoti kryetar, të kam rixha.

— Ee, — i tha njëri nga të pleqësisë shokut të vet, — nuk të thashë se edhe ky duhet të jetë hajvan, si djali tjetër i Fejzo beut?

— Lëre mos e nga më tej, se tani do ndrisë komuna jonë, — iu përgjigj shoku i tij.

SHKON HAKA TEK I ZOTI

Në mes të atyre njerëzve që kishin ardhur në dyqan, zonja e Hamdi beut bëri zë përmbi të tjerët:

— O çuno, vëre këtu!

— Erdha zonjë, vetëm një minutë sa të mbaroj punë me këta që kanë radhën më parë se ti.

— O çuno, më njeh mua ti?!, — e pyeti ajo Stefanin.

— Si parën e kuqe, zonjë, po unë në dyqan myshterinjtë i kam të gjithë njëlloj.

— Domethënë si mua, dhe babickën e Lekos, — tha zonja për gruan e Leko Paskut, që kishte një vatër fëmijë dhe asnjë kafshatë bukë, — na paske njësoj?

— Bile atë të Lekos e vë në një radhë para zotërisë sate, zonjë, pse ta fshehim kot së koti.

— Jo more, ajo s'më vjen mua as te nallanet, e jo të më afrohet gjëkund më tej.

— Thua ti, zonjë. Pa shko e thuaji asaj, mua, të tjerëve si ne. Po urdhëro zotrore, çfarë do të marrësh, meqenëse të erdhi radha.

— Do të llafosemi me Demo beun për ty, çunak, se të është rritur hunda shumë.

— Si urdhëron, zonjë. Zaten ti me beun tim e ke grurë...

— More, — tha zonja, — qenke fare lanet ti. Po avash, more derr, se na ndave nga burri.

— Si të duash, zonjë, po deshe thuaji Demo beut për mua. Po ama edhe ti mos harro se ç'bën. Apo jo, zonjë?

— Stefan, lëri këto punë se nuk do hamë dy jallane.

— Këtu zotrote ke të drejtë, po edhe unë kam të drejtë.

— Nxirr defterin dhe shëno. — Stefani u bë gati të shënonte ç't'i thoshte zonja e nderuar. — Dhjetë kutë faqel, — tha ajo, — dhjetë kutë buasije të kuqe, shtatë kutë tafta, tre kutë nga ajo për të qepur një manto, — dhe u zgërdhi zonja nga qejfi i mantos. Dhe në fund ajo kërkoi një palë skarpina të murrme.

— Të murrme s'ka, — tha Stefani, — tjetër do?

— Po Demua më tha se kishte sjellë një palë.

— A, po, për zotërinë tënde i paska sjellë? Dulken ato që janë skarpina për..., — tha Stefani.

— Pusho dreq, — u përgjigj nga ana tjetër e banakut zonja e Hamdi beut.

— E, se mos thashë ndonjë gjë të keqe. Të gjitha zonjave u lëshon goja lëng kur dëgjojnë kesi bisedash. Ç't'i bësh, o zonjë, e keni nga sikleti, se punë keni shumë, për të ngrënë dhe për të pirë po s'keni. Urdhëroni skarpinat zonjë, — dhe nxori nga poshtë banakut një palë këpucë me taka. — Të bukura që na qenkan.

— Shumë të bukura, zonjë. Si këto as më kanë zënë sytë.

— Ashtu de, tha zonja, — tani mbylle hesapin.

— Njëzet napolona, zonjë.

— Gjithë, gjithë, Stefan?

— Gjithë e gjithë dhe tërë e tërë!, — u përgjigj Stefani.

— Edhe skarpinat?

— Edhe opingat, zonjë.

— Opinga nuk kam marrë, — tha zonja, — vetëm skarpina.

— Njëloj janë, zonjë, si skarpinat dhe opingat.

— Epo mirë, shënoi në defter, — tha ajo, — veresie.

— Veresie s'na ka hije, — tha Stefani. — Kam urdhër nga beu unë, zonjë.

— Deshi s'deshi zonja numëroi njëzet kokrra napolona një për mbi një, pa bërë zhurmë fare.

— Epo t'i mbash me shëndet, dhe të të rrojë Hamdi beu. Deli burrë që më ke, moj zonjë, të keqen, — u tall Stefani.

— Po ku është Demo beu?

— Më duket se shkoi për gjah me Haki Qafën.

— Vjen sonte?

— Mundet, zonjë. Po erdhi, t'i them gjësendi?

— Thuaji për mua se isha këtu. Kusurin e di vetë ai.

— Peqe, zonjë.

— Shiko, Stefan, se mos hapësh fjalë...

— Unë, zonjë! Meazallah. Në mulli dhe në

pazar, asgjëkundi tjetër; pse, llaf është ky që thua?

— Ashtu de, — tha zonja.

Pas pak, në dyqan erdhi Loni Marku. Një djalë i këtyre anëve, që shokun nuk ia gjeje. Beu ynë e kishte shumë frikë këtë Lonin, se një herë se si kishte ndodhur që ky Loni e kishte futur në derstilë beun.

— Mirë se erdhe, o Loni!, — e uroi Stefani.

— Ku është gagaçi?, — pyeti Loni për beun.

— Dreqi e di nga e ka këputur qafën. Po ç'kemi, ku kemi?

— Tym dhe barot maleve, — tha Loni. — Nesër në mëngjes, grazhdarët e beut do të hapen dhe misri do t'u shpërndahet fshatarëve. Këtë punë do ta bëjnë partizanët e çetës së Myzeqesë.

— Ku është çeta?, — pyeti Stefani.

— Në kodrat e Karatoprakut. Vetëm që ti, edhe shokët e këshillit nacionalçlirimtar duhet të merrni masa që fshatarët të jenë te grazhdarët e beut që në orët e para të mëngjesit.

— Doemos që do të marrim masa. I shkreti bej.

— Të vjen keq, Stefan?

— Nuk e sheh si po më shkojnë lotët për-pjetë si grykë çesme!

— E shikoj, e shikoj, po kujdes për sa të porosita.

— Mos ki merak. Po tani nuk po më qërohesh, se po vjen gagaçi. — Dhe vërtet, tutje nga sheshi i dyqanit u duk Demo beu, që ecte rëndë-rëndë. Loni kishte ilkur.

— Si je, Stefan?, — përshëndeti beu.

— Mirë bej. Po zotrotë si je? Si pa gjumë më dukeni.

— Hopo, hopo, fare nuk e kam mbyllur syrin.

— Në ndonjë darkë kështu?

— Në bixhoz.

— Ke fituar më duket, se po qesh.

— Hopo, hopo si hyra dola!, — tha beu.

— Myshterinj plot, ndërsa për zotërinë tënde pyeti vetëm zonja e Hamdi beut.

— Ç'të tha?

— Thuaj që erdha më tha, dhe kusurin e di vetë beu.

— E di, e di, — tha beu, — po jam krejt pa gjumë.

— Dita është e gjatë, bej. Këtu e gjer në darkë ngopesh me gjumë. Ato skarpinat e bukura që i kishe premtuar ia dhashë.

— Po ai Loni Marku ç'deshi këtej nga dyqani?

— Kërkoi një defter me kartë cigare bej, po unë nuk i dhashë, se ai nuk kishte para.

— Nuk bëri sherr? Se është sherrxhi i madh ai.

— Bëri bej, bile edhe deshi të më rrihte.

— Ti paske shpëtuar mirë, kurse unë...

— E di, zotëri. Po ama dhe zotërisë sate bravo i qoftë. Ke treguar burrëri. Siç më thanë xhanëm, se unë vetë nuk isha, ti nuk i kishe kthyer dorë fare.

— Ç'ta ndyja dorën tek ai, — tha beu.

— Po do vejë haka tek i zoti, o bej, s'ke ç'i bën.

— Do vejë, Stefan, do vejë. Shkova të fle unë.

— Shko bej, gati e ke dyshekun. Ç'djali shkon gjer në shtëpi sa për të fjetur.

— Ama jo de, — tha beu dhe shkoi për të fjetur. Ndërsa Stefani po pastronte dyqanin.

— Puna e mbarë, o usta!

— Mbarë paç e mirë se erdhe, o xha Kroni. Ç'kemi?

— Gjithë të mirat, o Stefo. Sapo kemi bejlerët, agallarët, tyxharët mirë, ne të tjerët s'ka pse të jemi keq, apo jo, Stefo?

— Ashtu është, xha Kroni, vërtet. Po ti bëre mirë që erdhe. Po si fillim çfarë deshe?

— Ndonjë rraçe për ata të uruar fëmijë, o Stefo. Po ai beu yt i do paret në dorë.

— E, ashtu i do, në dorë, — dhe mbajti vesh Stefani se mos gërhiste beu.

— Ç'është ky derr që bërtet sikur i ke vënë thilkën në fyt?

— Është derri ynë. Ka qënë pa gjumë se luajti bixhoz mbrëmë dhe tani po fle si derr. E dëgjon?

— Avash, djall i madh, se na dëgjon dhe kush e ndreq me të.

— Si e ka marrë ai me gjumë, vetëm hankua e Hamdi beut në e zgjoftë.

— Ama dhe ajo derrendëgëze është, — tha xha Kroni dhe u qesh.

— Ore xha Kroni, edhe nga këto gjëra ditkërke ti?, — bëri shaka Stefani.

— Epo do vejë haka tek i zoti, o Stefo.

— Ç'deshe ti, xha Kroni?

— Opinga, shallivare, jelekëz...

— Tjetër?, — pyeti Stefani.

— Po ja këto imeni për imeni.

— Peqe, — tha Stefani dhe ia dha xha Kronit plaçkat që kishte kërkuar. — Tani dëgjo, xha Kroni, përveç lagjes sate do lajmërosh edhe ata të lagjes së sipërme, që nesër në mëngjes burrë për derë të ndodhen te grazhdarët e beut. Kriston e Taqit njoftoje për lagjen e poshtme.

— Për ndonjë angari, biro? Po ne angarinë ia kemi mbaruar.

— Jo për angari. Po nesër gjithë fshatarët e varfër i ka ftuar beu për drekë te grazhdarët e tij.

— Nuk e mora vesh?, — pyeti plaku.

— Nesër çeta partizane, misrin që është në grazhdarët e beut do t'ua shpërndajë fshatarëve të varfër.

— Ça kundon ti, ore çun?

— Kështu si të porosita, — i tha Stefani.

— Të keqen e partizanëve që po e çojnë hakën tek i zoti, more biri i babait.

Vonë të nesërmen, beu erdhi në dyqan gjithë hundë dhe buzë. Pinte duhan, shfrynte si ndonjë derr i plagosur. Kishte ndër mend që gjithë inatin dhe marazin për sa i kishin ndodhur ta nxirrte mbi Stefanin. Po ç'e do se Stefani i kishte lënë pendët bashkë me çelësat e dyqanit. Ai qe bashkuar me çetën partizane.

TREGUESI I LËNDËS

Thonë, more Mitro	3
«Dasma» e një të vdekuri	3
Shoku Stefo u rrëfye	21
Na ranë veshët rehat	25
Kënga që nuk u këndua	31
Praktika e Mihallaqit	35
Fiq mbase ka, po	41
Net pa gjumë	45
Kur vdiq një prift	51
Unë dhe shokët e mi	57
Kush më shkarkoi?	63
Falë revizorëve që na erdhën	68
Kur të gjykojnë gratë	74
Binjakët	78
Na rroftë merhabaja	81
Tirana është gjithë Shqipëria	90
Ekspozita e fqinjës sime	95
Me urdhër të klasës	102
Njeriu me «kulturë»	108
Sekretari të bëhet kryetar	111
Ardhja e Dino beut	11
Shkon haka tek i zoti	1